

Uniek.

05

AR JONGEREN-
EVENEMENT
KOMT ERAAN!

12

TIPS HERFSTDIP
BIJ ZEUGEN
VOORKOMEN

24

HOGER VOER-
SALDO OP ROBOT-
BEDRIJVEN

42

TERUGBLIK
GRAANOOGST
2023

AR realiseert

Jaargang 12 | Najaar 2023

Agenda

- 24 -26 OKTOBER** **RUNDVEE & MECHANISATIE VAKDAGEN**
Hardenberg
- 15 NOVEMBER** **WEBINAR FRUITTEELT**
THEMA VEILIGHEID EN TECHNIEK
Online
- 28-30 NOVEMBER** **RUNDVEE & MECHANISATIE VAKDAGEN**
Gorinchem
- 29 NOVEMBER** **WEBINAR FRUITTEELT**
THEMA TEELT
Online
- 6 DECEMBER** **AR JONGERENEVENEMENT**
Arnhem
- 17-18 JANUARI** **BIOBEURS**
Den Bosch
- 24-25 JANUARI** **FRUITTEELT VAKBEURS**
Houten
- 25 JANUARI** **FINALE SUBLI COMPETITIE**
Amsterdam
- 25-28 JANUARI** **JUMPING AMSTERDAM**
Amsterdam
- 30 JANUARI** **AKKERBOUWDAG**
Echteld

AR JONGERENEVENEMENT

Op woensdag 6 december vindt het AR Jongerenevenement plaats. Dit keer is het thema toekomstbestendig boeren onder veranderende omstandigheden. Kijk op pagina 5 voor meer informatie.

KENNISBIJENKOMSTEN.NL

Heeft u nog een punt nodig voor de verlenging van uw Bewijs van Vakbekwaamheid? Op kennisbijeenkomsten.nl vindt u een overzicht van alle verlengingsbijeenkomsten. Sommige worden online gehouden en sommige op locatie. De komende periode staan er bijeenkomsten gepland voor de fruitteelt.

Kijk op www.argroep.nl voor meer informatie en eventuele wijzigingen. Op kennisbijeenkomsten.nl vindt u een actueel overzicht van de bijeenkomsten die meetellen voor de verlenging van het Bewijs van Vakbekwaamheid.

Colofon

Uniek is een uitgave van AR

Editie: Najaar 2023

Redactie: afdeling communicatie & PR

Redactieadres: Postbus 610,
6700 AP Wageningen, T 0317-499599,
redactie@argroep.nl

©Copyright. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder schriftelijke toestemming van AR.

10

BIOLOGISCHE
MELKVEEHOUDERS
VAN SCHRIEK-
EVERS

32

BIOLOGISCHE
VLEESKUIKEN-
HOUDERS
ACHTERSTRAAT

16

LOONKOELER
GIAN PIELS

22

VARKENSHOUDER
LEIJSER

34

REGELS EN
AANVRAGEN
GLB-SUBSIDIES

45

FRUITTELER VAN
DOORN

AGENDA	2
VOORWOORD	4
COÖPERATIE	5
VARKENS	12
PAARDEN	15
PLUIMVEE	18
RUNDVEE	24
COLUMN	31
BEDRIJFSONTWIKKELING	34
MEDEWERKER	36
PLANT	38
FAMILIE	47

Toekomstbestendig

Voorwoord

Continuïteit is een belangrijk doel, zowel voor u als ondernemer als voor AR als coöperatie. Voor continuïteit zijn de korte en de lange termijn van belang. Je moet nu goede resultaten boeken én je moet anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan.

De marktomstandigheden zijn de laatste jaren grilliger dan voorheen. Toch zien we dat veel AR-klienten in staat zijn om goede resultaten te boeken. Vaak is dat het gevolg van goede keuzes in het verleden en alert blijven ondernemen. Goed partnerschap helpt daarbij. AR heeft vaak langdurige verbindingen met haar klanten waarbij we al jarenlang samen optrekken. Zo willen we bijdragen aan het succes en de continuïteit van individuele ondernemingen.

Maar zoals we allemaal weten bieden goede resultaten geen garantie voor de toekomst. Het is dan ook de kunst om de juiste keuzes voor de toekomst te maken: wat voor afzetkanalen kies ik, ga ik investeren in volume of ga ik juist specialiseren? Het zijn dilemma's die iedere ondernemer bezighouden en die bepalend zijn voor de toekomst.

AR is een coöperatie van en voor boeren. Dat houdt in dat wij er zijn voor onze leden. Juist bij deze strategische vraagstukken kan AR via uw voorlichter of via

AR Bedrijfsontwikkeling met u meedenken. Dit met maar één belang voor ogen: uw belang. Op deze manier willen we u ondersteunen om die continuïteit voor de langere termijn te bereiken. Dat past ook bij de rol die AR heeft als partnercoöperatie waarbij we niet alleen uw leverancier zijn, maar ook uw partner in uw onderneming. Die rol gaan we in de toekomst nog nadrukkelijker vervullen, onder andere door u te attenderen op kansen en ontwikkelingen en u te helpen om daarop in te spelen.

Om ook de volgende generatie ondernemers hier goed bij te betrekken organiseren we dit jaar opnieuw het AR Jongeren-evenement. Deze dag vindt plaats op 6 december en wordt speciaal georganiseerd voor jongeren uit de agrarische sector. Het belooft een inspirerende dag te worden die in het teken staat van toekomstbestendig boeren. Deze dag helpt jongeren om hun horizon te verbreden en contacten te leggen met (toekomstige) collega's. Het enthousiasme van afgelopen jaren was groot, dus we

kijken enorm uit naar deze dag. Binnenkort ontvangt u een uitnodiging. Ik wil u vragen om deze bij de jongeren onder de aandacht te brengen.

Bij de toekomstbestendige coöperatie die AR wil zijn hoort ook dat we goed in verbinding staan met onze leden. Dit magazine vormt daarin een belangrijke schakel. Bij het vorige nummer van de Uniek vroegen we u om uw mening over dit magazine. We kregen veel waardevolle reacties die ons helpen om de Uniek nog beter op uw behoefte te laten aansluiten. Op pagina 7 leest u meer hierover. Maar u gaf ook aan dat u erg tevreden bent over het magazine en de inhoud en vorm waardeert. Dat gaan we natuurlijk behouden.

Zo zorgen we er samen voor dat we toekomstbestendig zijn!

Arjen van Nuland
Algemeen directeur

Voorstellen specialist rundvee Gerco Zwijnenburg

Sinds juli versterkt Gerco Zwijnenburg (21 jaar) uit Hei- en Boeicop het rundveeteam als specialist rundvee. Zijn specialisatie is robotmelken. Gerco is opgegroeid op een melkveebedrijf en zit nu ruim een jaar in de vennootschap met zijn ouders en broer. Hij heeft gestudeerd aan de HAS in Den Bosch. Tijdens deze opleiding heeft hij zich georiënteerd op de verschillende facetten binnen de melkveehouderij.

Gerco vertelt: "Management en voeding hebben mij altijd al het meest geïnteresseerd. Om me breder te oriënteren richting de techniekkant heb ik stagegelopen bij Lely Center Bunschoten en Boetech Automatisering. Hier kwam ik in contact met Richard ter Beek die mij gevraagd heeft om mijn tweede stage bij AR te lopen. Tijdens de stage bij AR heb ik onderzoek gedaan naar het verband tussen het resultaat in de mestzeef en de nutriënten in het rantsoen. Hierbij ging ik veel de boer op en kwamen praktijk en theorie mooi samen. De stage beviel van beide kanten goed, vandaar dat ik nu met veel plezier aan het werk ben bij AR. Als specialist rundvee heb ik de ruimte om mijzelf verder te ontwikkelen op het gebied van voeding en management. Ik krijg energie van het contact met de ondernemer en het streven naar optimalisatie binnen de melkveehouderij. Dit om Nederland en de rest van de wereld ook in de toekomst te voorzien van gezonde voeding!"

Gerco is bereikbaar via:
M 06-45611713
E g.zwijnenburg@argroep.nl

Op woensdag 6 december 2023 vindt een nieuwe editie van het AR JongerenEvenement plaats. Het belooft een interessante dag te worden met als thema: toekomstbestendig boeren. Hoe speel je in op veranderingen in de markt, het klimaat en de technologie?

We beginnen de dag met een aantal interessante sprekers. Daarna is het tijd voor ontspanning, en in sommige gevallen inspanning. We sluiten af met lekker eten.

LOCATIE Papendal, Arnhem

VOOR WIE Voor agrarische jongeren van 16 t/m 35 jaar

DATUM Woensdag 6 december 2023

TIJD 14.00-20.30 uur

Meer info en aanmelden

Houd onze website en social media in de gaten voor meer informatie. Zorg dat je erbij bent!

Meld je hier aan

DISTRICTSVOORZITTER HANS VAN LEEUWEN OVER HET AR FONDS

Via het AR Fonds kunnen leden een bijdrage ontvangen voor het organiseren van activiteiten die de boerburgerverbinding versterken. Hans van Leeuwen, varkenshouder en districtsvoorzitter van het district Betuco, vertelt over zijn ervaringen met het AR Fonds.

Wat vindt u van het AR Fonds?

Hans: "Ik vind het geweldig dat het AR Fonds bestaat. Hiermee ondersteunt AR lokale initiatieven om burgers te informeren over en te verbinden met het boerenbedrijf. De bijdrage kan net dat zetje zijn om iets extra's te doen om een activiteit nog leuker of inventiever te maken."

Wat is uw rol in het AR Fonds?

"Wanneer een aanvraag binnenkomt toets ik deze aan de voorwaarden van het AR Fonds. Vervolgens mail ik de aanvraag naar mijn collega-bestuurders. Zij reageren hierop en soms overleggen we telefonisch. Zo nodig vraag ik extra informatie op bij de aanvrager om het beeld completer te maken en het gewenste bedrag beter te onderbouwen. Uiteindelijk wordt de aanvraag goed- of afgekeurd en wordt het bedrag bepaald. Afkeuren gebeurt vooral als er te veel eigen belang is en te weinig algemeen belang."

Kunt u voorbeelden noemen van initiatieven?

"Op de Maas en Waalse Oogstdagen hebben we vorig jaar het inrichten van een informatiestand over legkippen- en vleeskuikenhouderij financieel ondersteund. De Maas en Waalse Oogstdagen zijn een jaarlijks evenement waarbij burgers geïnformeerd worden over de landbouw in de breedste zin van het woord. Er zijn bijvoorbeeld een loonwerkersplein met de modernste machines, een streekmarkt, demonstraties en de Nederlandse hooikampioenschappen. Verder hebben we in juni van dit jaar een financiële bijdrage geleverd aan de organisatie van de Duinboerendag in Helvoirt. Dit is een 'dagje uit bij de boer' met onder andere een rondleiding over het boerenbedrijf, eten en drinken en leuke activiteiten voor jong en oud."

"Onder een gemoedelijke sfeer burgers laten zien hoe de moderne boer tegenwoordig boert."

Scan de QR-code of kijk op argroep.nl/arfonds voor meer informatie en het indienen van een initiatief.

Hoe zorgen deze activiteiten voor verbinding?

"Onder gemoedelijke sfeer laten we burgers zien hoe de moderne boer tegenwoordig boert en hoe die met zijn dieren of producten omgaat. Er is vaak al genoeg negatiefs te zien in de pers en op televisie."

Wat wilt u nog meer meegeven?

"Schroom niet om een aanvraag te doen voor een initiatief. Nee heb je, ja kun je krijgen. Onderbouw je aanvraag, geef duidelijk aan hoeveel financiële ondersteuning je wenst en waarvoor dit precies is. Ons district (Betuco) heeft jaarlijks 5.000 euro te verdelen. Als dit budget aan het eind van het jaar niet besteed is, vervalt het en dat is gewoon jammer. Dus hierbij een oproep aan alle leden: doe vaker een beroep op het AR Fonds, maak er gebruik van om zo onze mooie sector nog beter te promoten."

Resultaten lezersonderzoek Uniek

In het vorige nummer van de Uniek nodigden wij u uit om mee te doen aan ons lezersonderzoek. We waarderen het zeer dat we meer dan 600 ingevulde vragenlijsten mochten ontvangen. De uitkomsten bieden waardevolle input om de Uniek nog beter aan te laten sluiten bij uw wensen.

De uitkomsten laten zien dat de Uniek goed gelezen wordt. Bijna 70% van de respondenten leest meer dan helft van de Uniek of leest het blad helemaal. Ook vinden veel respondenten dat de Uniek hun betrokkenheid bij AR bevordert.

Persoonlijker en gezelliger

Wat de respondenten het meest waarderen zijn de reportages over collega-ondernemers, vakinhoudelijke artikelen, zowel over de eigen sector als over andere sectoren en de familiepagina's (kleurplaat/puzzel). Deze rubrieken blijven dus zeker overeind. Een aandachtspunt is dat het allemaal wat 'persoonlijker/gezelliger' mag. Hier gaan

we op letten, onder andere door nog meer persoonlijke verhalen te plaatsen. Een andere opmerking die vaker terugkwam is dat we het ook mogen delen als iets niet goed gaat, oftewel 'gaat er nooit iets fout?'. Ook dat nemen we mee in volgende nummers.

Dit mist u in de Uniek

Over de volgende onderwerpen zouden onze lezers graag meer lezen in de Uniek: schapen, paarden, fruitteelt, kleindierenhobby, medewerkers, prijsverloop grondstoffen en informatie over de Welkoopwinkels. We gaan bekijken hoe we deze onderwerpen in het vervolg beter naar voren kunnen laten komen.

Op de keukentafel

Een meerderheid van de respondenten geeft aan de Uniek graag in papieren vorm te ontvangen (dus niet digitaal): 'fijn om even niet naar een beeldscherm te kijken' en 'leuk om tijdens de koffie door te bladeren'. We houden dus voorlopig vast aan de papieren verschijningsvorm. Wel zullen we kijken of er duurzamere keuzes

gemaakt kunnen worden wat betreft de papiersoort.

Hoe verder?

Het is fijn om te lezen dat de Uniek zo gewaardeerd wordt als ledenblad. Alle input nemen we mee. Vanaf 2024 krijgt de Uniek een nieuw jasje en nieuwe rubrieken waarmee we hopen nog beter aan te sluiten bij uw wensen.

Winnaars welkoopbonnen

Door deel te nemen aan het lezersonderzoek maakte u kans op een Welkoop-cadeaukaart ter waarde van 25 euro. Via loting zijn we tot de volgende winnaars gekomen:

- J.P.J.M. van Beurden, Buurmalsen
- Fa. van Beest-de Bruin, Hoogblokland
- Melkveebedrijf Roos, Ouderkerk aan de Amstel
- G.H. Herberts, Laag-Keppel
- H.M. Veenvliet, Ameide
- Gebr. Van Haarlem en Znv, Buurmalsen
- M. Roording, Wehl
- T.G.M. van Sonsbeek, Alem
- Van Zandvoort Fruit, Dreumel
- Bouwman, Den Aniel.

JUBILARIS

Op 16 september was Linda van de Werken 25 jaar in dienst bij de coöperatie. Linda is werkzaam op de verkoopadministratie. Ze vierde haar jubileum samen met haar directe collega's tijdens een gezellig etentje. Linda werd lovend toegesproken en kreeg het gouden AR-speldje opgespeld.

De coöperatie nóg sterker maken

In het afgelopen jaar heeft AR de visie herijkt en de strategie hierop aangepast. Een belangrijke pijler van de visie is partnerschap. Graag willen wij als partner naast onze leden staan. Om dit in de praktijk te brengen zal er het een en ander veranderen in de coöperatieve structuur. Voorzitter Menso Tijssen vertelt hoe dit er op hoofdlijnen uit zal zien.

Wat was de aanleiding?

Menso: "Als moderne coöperatie willen we voorbereid zijn op de toekomst en dan is het belangrijk om de koers helder te hebben. Wat betreft het partnerschap met onze leden zoeken we vooral naar een versterking van de wisselwerking. We merken dat veel leden niet beseffen dat ze inbreng hebben in het beleid van de coöperatie. We willen daarom meer dialoog en interactie zodat we nog beter kunnen inspelen op de behoefte van onze leden. Zo hopen we het AR-gevoel

te versterken. Samen zijn we de coöperatie."

Hoe kunnen we de interactie met de leden verbeteren?

"We merken dat de technische bijeenkomsten van AR zeer goed bezocht worden, maar de meer beleidsmatige bijeenkomsten veel minder. Dat zijn bijvoorbeeld de districtsbijeenkomsten in het voorjaar. Terwijl dat juist de bijeenkomsten zijn waarin leden hun mening kunnen uiten over de keuzes en koers van AR. De

"Als leden hun stem laten horen, kunnen wij beter inspelen op hun behoefte."

Algemene Vergadering wordt wel goed bezocht, maar hier zien we vaak dezelfde gezichten als op de districtsbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten willen we daarom iets anders gaan insteken zodat ze aantrekkelijker worden om te bezoeken. Dit is immers in het belang van de leden zelf."

Hoe gaan die bijeenkomsten eruitzien?

"De jaarlijkse Algemene Vergadering blijft behouden. We hebben dit formeel nodig om de jaarrekening vast te stellen én het is een belangrijk moment van ontmoeting. Het informele gedeelte van de vergadering gaan we volgens een driejaarlijks roulatiesysteem invullen. Hierbij komt het ene jaar een 'ledenspreker', dat is een van de leden die vertelt over het reilen en zeilen van zijn of haar eigen bedrijf, het volgende jaar een externe spreker en het derde jaar een feestelijke ledendag. In de districtsvergaderingen verleggen we de focus van terugkijken naar vooruitkijken waarbij we ingaan op actuele thema's, zoals het stikstofvraagstuk. Ook gaan

we expliciet het gesprek aan: doet AR het goed? Wat kan beter? Zien we iets over het hoofd? Het plan is om de districtsvergaderingen bij een van de leden te laten plaatsvinden. Dit maakt het laagdrempeliger om de bijeenkomst te bezoeken en het is altijd leuk om een kijkje te nemen op het bedrijf van een collega-ondernemer.”

Blijven het vijf districtsbijeenkomsten?

“Een andere verandering is de districtsindeling. We gaan van vijf naar vier districten. De huidige indeling is gebaseerd op de werkgebieden van de oorspronkelijke coöperaties. Hierdoor is er een scheve verdeling van de leden over de districten. We gaan naar vier gelijkwaardige districten. Hierbij vinden we het belangrijk dat de leden zich verbonden voelen met hun district door logische benamingen te kiezen. In de huidige situatie hoort een lid in Drenthe bij het district Veluwe. We begrijpen dat dit niet logisch voelt. De nieuwe benamingen worden binnenkort vastgesteld.”

Werkt AR ook aan de boer-burgerverbinding?

“Jazeker, onder andere via het AR Fonds. Dit fonds bestaat al een aantal jaar, maar we merken dat er nog weinig gebruik van gemaakt wordt doordat men niet van het bestaan afweet. Hier willen we verandering in brengen door het fonds meer te gaan promoten. Per district is er een budget beschikbaar voor initiatieven

die bijdragen aan de boer-burgerverbinding. Leden kunnen via de voorzitter van hun district een aanvraag indienen voor financiële ondersteuning. We vinden dit belangrijk omdat zowel de leden als AR erbij gebaat zijn dat burgers een goed beeld hebben van de agrarische sector.”

Gaat er iets veranderen voor de jongeren?

“Het tweejaarlijkse AR Jongerenevenement blijkt iedere keer weer een succes. Hier gaan we dus zeker mee door. De manier van uitnodigen zullen we wel onder de loep nemen. De traditionele papieren uitnodiging komt niet altijd bij de jongeren terecht. We gaan kijken hoe we andere kanalen beter kunnen benutten. Het gaat dan niet alleen om WhatsApp en social media, maar ook om jongerenstudieclubs en AJK's. Ook hopen we dat ouders hun kinderen attenderen op bijeenkomsten zoals het jongerenevenement.”

Tot slot

“We zijn vooral op zoek naar meer wederkerigheid. Dit is ook - en vooral - in het belang van de leden. We willen graag weten wat er speelt, welke behoeftes er zijn op de bedrijven en welke rol we als AR hierin kunnen spelen. Want dat is onze missie: de leden helpen bij het verdienen van een goede boterham en bij het verkrijgen van toekomstperspectief. We denken dat de genoemde stappen daar zeker bij gaan helpen.”

RUIM 1.000 BEZOEKERS OPEN DAG

Op vrijdag 1 september opende de familie Van Schriek-Evers uit Zeddam de deuren van hun nieuwe potstal.

De bedrijven die betrokken waren bij de bouw hadden zich opgesteld in de ronde stal. Naast collega-boeren hebben ook veel burgers de open dag bezocht. De familie Van Schriek-Evers vindt het belangrijk om te laten zien hoe het eraan toegaat op een biologisch melkveebedrijf. Bovendien konden ze zo mooi de melktap onder de aandacht brengen. Zie ook de reportage op pagina 10.

We wensen de familie Van Schriek-Evers veel succes en werkplezier met de nieuwe stal!

Biologisch boeren met hart en ziel

Ze zeggen wel eens 'boer word je niet, boer bèn je'. Die uitspraak is Koen van Schriek en Wendy Evers op het lijf geschreven. Deze biologische melkveehouders in Zeddum vertellen met veel enthousiasme over hun bedrijf en de keuzes die ze gemaakt hebben.

Tijdens het interview staat de nieuwe ronde potstal te blinken in het septemberzonnetje. Enkele dagen daarvoor mochten Koen en Wendy meer dan 1.000 belangstellenden verwelkomen op de open dag. Koen: "Het was een prachtige open dag met 's avonds een feestje voor familie en vrienden." De potstal leent zich daar nu nog prima voor, maar binnen enkele weken zal de automatische stroverdelers zorgen voor een laag stro en mogen de koeien erin.

Volledig weidegang

Het bedrijf van Koen en Wendy telt 120 koeien (Holstein ingekruist met Fleckvieh voor een wat robuustere koe), 60 stuks jongvee voor eigen opfok en ruim 100 hectare gras. Aan de weg staat een melktap. Wendy: "Deze vullen we elke dag en er wordt veel gebruik van gemaakt. Het is mooi om te zien dat mensen er blij van worden." De koeien worden met twee melkrobots gemolken en de gehalten liggen

“Veel vrijheid voor de koeien en de beste mest voor de bodem.”

rond de 3,30% eiwit, 4,40% vet bij 7.200 liter per koe. Dit is het derde seizoen dat de koeien volledig weidegang krijgen. Koen: “Dit past zo goed bij ons. Drie jaar geleden is een kavelruil gerealiseerd. Door de aaneengesloten percelen kunnen de koeien 24 uur per dag buiten lopen. Pas in het najaar gaan de koeien weer naar binnen.”

De kunst van het weglaten

Sinds 2010 boeren Koen en Wendy biologisch. “We vragen ons iedere keer af: wat hebben we niet nodig? We proberen alles binnen de kringloop van het bedrijf te houden. De kalveren krijgen bijvoorbeeld geen poedermelk, maar eigen melk van de koe.” Het antibioticagebruik is nu nihil. “En van dat ‘nihil’ wil ik af”, aldus Wendy. “We zetten veel kruiden en homeopathie in.” Het meest bijzondere voorbeeld dat Wendy geeft is het preventief behandelen van vaarzen die afkalven. “Tot een jaar geleden hadden de vaarzen veel last van tussenklauwontsteking. Dit was echt een bedrijfsprobleem aan het worden. Sinds ze preventief een bolus met knoflook en rozemarijn krijgen, hebben we geen enkel geval van tussenklauwontsteking meer gehad!” Koen vult aan: “Wendy is hier een beetje de ‘koeiengek’. Ze heeft al die cijfertjes en monitortjes niet nodig. Als er iets aan de hand is, ziet ze het bij wijze van spreken aan de oren van de koe. De cijfers bevestigen het alleen maar.”

Voordelen van vaste mest

Koen vertelt hoe een kapot zeil uiteindelijk leidde tot de keuze voor vaste mest: “Eind 2019 ging ons mestbassin voor drijfmest kapot. Er was een zeil gescheurd en daardoor moesten we onze mest acuut ergens anders kwijt. Onze eerste gedachte was ‘we moeten een nieuw zeil plaatsen’, maar dat was met tegenzin. We hadden nooit schik met injecteren en waren al enorm blij met de ‘vrijstelling bovengronds uitrijden’ van RVO. Gelukkig konden we die winter gebruikmaken van de mestopslag van een achterbuurman. Na dagen nadenken wisten we dat we voor vaste mest wilden gaan. Vaste mest heeft vooral veel voordelen voor het bodemleven en daarmee voor de structuur van de

bodem. Maar bij de overstap van drijfmest naar vaste mest kwam wel een ander investeringsplaatje kijken.”

Nog meer denken

Wendy vervolgt: “We hebben de 1,5 jaar die volgde veel gebrainstormd en kwamen tot de conclusie dat een vrijloopstal in combinatie met vaste mest ideaal zou zijn. Veel vrijheid voor de koeien en de beste mest voor de bodem.” Dan volgt de vraag, hoe gaat dat eruitzien? Koen: “Ik had al vaker zo’n open ronde stal gezien en dat sprak me erg aan. We zijn met het gezin naar het noorden gereden waar ook al zo’n stal stond en zo werden we allemaal enthousiast. In 2022 hebben we de vergunning aangevraagd en begin 2023 konden we met de bouw beginnen. Ergens rond begin oktober gaan de koeien erin. De eerste twee maanden zullen ze in en uit kunnen lopen. In de wintermaanden gaan ze volledig op stal.”

Gras als basis

Eigen gras (weidegras, kuilgras, hooi) vormt de basis van het rantsoen. Koen: “We zijn zuinig op ons grasland. Sinds 2010 hebben we klaver- en kruidenrijk grasland. Dit vullen we aan met gerst, kruiden en wat bietenpulp.” Vanuit AR is Wim Krajenbrink de voerspecialist die op het bedrijf komt. “Hij spreekt ons erg aan. Hij staat achter de biologische bedrijfsvoering en zijn adviezen zijn duidelijk en simpel. Hij kijkt niet achter de komma: goed is goed. En zo werken wij ook graag.” Wendy beaamt dit: “Ik heb Wim nog nooit met een laptop gezien. Hij kijkt echt naar de koeien. Dat past ons goed.”

VOORKOM DIE HERFTSDIP BIJ ZEUGEN

Het is een jaarlijks terugkerend probleem in september en oktober: de herftsdip bij zeugen. In deze periode hebben zeugen vaak een verminderde vruchtbaarheid. De daglichtperiode en buitentemperaturen zijn namelijk van invloed op de hormonale regulatie van de voortplanting.

Dit uit zich in een verlengd interval spenen-dekken, verminderde berigheid en meer terugkomers. Vanaf januari zien we dit terug in kleinere tomen en minder vitale biggen. We geven u een aantal tips om de herftsdip soepeler door te komen.

1 LACTERENDE ZEUGEN

De optimale comforttemperatuur van zeugen is 16°C. Daar zitten we eigenlijk altijd boven en zeker in de zomer. De zeug kan de warmte slecht afvoeren waardoor de voeropname daalt. Dit leidt tot een flink conditieverlies waardoor de vruchtbaarheid minder wordt. In het najaar worden de dagen korter waardoor de vruchtbaarheid verder verslechtert. U kunt de zeugen ondersteunen door ze extra licht te geven en door te compenseren met het voerschema. Vraag uw specialist wat hierin de optimale instellingen zijn.

Tekst: Eelco van de Hoef

2 ZEUGEN IN DE DEKSTAL

Vaak is er in het najaar een langer interval van spenen-dekken. Om dit te voorkomen is een goede voeropname in de kraamstal van belang. Ook in de dekstal moet er op een aantal zaken worden gelet:

- Zorg ervoor dat het niet teveel afkoelt in de dekstal. Houd de temperatuur tussen de 20 en 25°C. Let er vooral op dat het 's nachts niet te veel afkoelt. In het najaar kan het 's nachts al flink koud zijn.
- Zorg voor een duidelijk dag-en-nachtritme met voldoende licht (minimaal 16 uur).
- Als er in het interval spenen-dekken drachtvoer wordt gevoerd, dan is het geen overbodige luxe om 150-250 gram dextrose per zeug per dag bij te voeren. Verdeel dit bij voorkeur over twee porties. Ook een extra mineralensupplement (bijvoorbeeld Profert) kan de zeug ondersteunen.
- Flushvoer is in deze periode extra belangrijk. Dit geeft de dieren extra energie en het ondersteunt de hormoonhuishouding.

3 DRAGENDE ZEUGEN

Tijdens de herftsdip is er vaak een te groot aantal zeugen dat tussen de 20^e en 25^e dag verwerpt. Dit zijn onregelmatige terugkomers. Hierbij enkele tips om terugkomers te voorkomen:

- Vanaf september mogen pasgedekte zeugen wat harder worden gevoerd. Zo merken ze minder dat het najaar, oftewel het mindere seizoen, is aangebroken. Dit geldt overigens niet voor gelten; deze moeten de eerste week na het dekken niet te hard worden gevoerd.
- Let er in het najaar op dat het in de wachtstal niet te koud wordt (18-25°C).
- Zorg de eerste maanden van de dracht voor een duidelijk dag-en-nachtritme met voldoende (kunst) licht (minimaal 16 uur), net als in de dekstal.

4 VITAMINEN EN MINERALEN

Tijdens de verharingsstijd of op momenten dat de weerstand onder druk staat is het raadzaam om extra vitaminen en mineralen te verstrekken.

- AR heeft verschillende toevoegingen in het assortiment die verstrekt kunnen worden in het voer, zoals Vitaspor Univers.
- In de bronstfase kunnen er ook voedingssupplementen toegepast worden zoals Profert.

5 BERENSPERMA

Ook beren hebben last van een herfst dip. Sperma van de KI wordt streng gecontroleerd, maar bij gebruik van een eigen beer moet men er zelf alert op zijn. Een paar tips:

- Controleer de spermabox regelmatig op verschillende tijdstippen en doe hem niet te vol.
- De spermaproductie kan verstoord raken door een hoge temperatuur in de teelballen van de beer. Dit kan het gevolg zijn van extreem hoge buitentemperaturen. Omdat het proces van spermaproductie lang duurt, kan het na de warme periode nog vier tot zes weken duren voor de spermaproductie is hersteld.

Succes met de inzet van de adviezen

We helpen u graag om uw zeugen het najaar glansrijk door te laten komen.

Goede groei en darmgezondheid met verwerkt dierlijk eiwit

Varkenshouder Ingo Scholten (27 jaar) uit Haaksbergen (Ov.) voert nu ruim een jaar voer met verwerkt dierlijk eiwit aan zijn gespeende biggen. De resultaten mogen er zijn.

Ingo Scholten heeft een zeugenbedrijf met 400 fokzeugen. Deze houdt hij in een 2x5 wekensysteem. Hierdoor kan hij grotere koppels leveren. Voorheen verkocht Ingo de gespeende biggen, maar sinds een jaar worden de biggen opgefokt in een stal in Hoogersmilde in Drenthe.

Rustige vertering

Het toepassen van verwerkt dierlijk eiwit in het voer heeft veel voordelen voor de biggen. Ingo: "Voor mij is vooral de rust in het verteringskanaal een groot voordeel. Hierdoor hebben de biggen minder last van diarree. Door de rustige vertering groeien ze goed." Ingo speent de biggen af op vier weken. "Voor een goede overgang van het kraamhok naar de opfok krijgen de biggen in de laatste week in het kraamhok al speenvoer. Dit houden ze in de eerste week in de opfok. Daarna gaan ze over op babybiggenvoer. We streven ernaar om de biggen binnen zes weken na het spenen op 25 kilo te hebben. Dit halen we ruimschoots."

Weinig uitval

Ingo ziet mooie resultaten met het voer met verwerkt dierlijk eiwit: "De biggen zitten goed in hun vel, hebben een mooie kleur en groeien goed. Diarree komt niet voor en ze ogen rustiger. Ik zie nauwelijks bijterij." Ook over de uitval is hij goed te spreken. "Die is met 1,1% goed laag en ik hou nauwelijks slachtbiggen over. Dit scheelt ook veel."

Fotograaf: Hans Prins.

PROEF OP DE SOM: SOJA VERVANGEN DOOR ALTERNATIEVE EIWITBRON

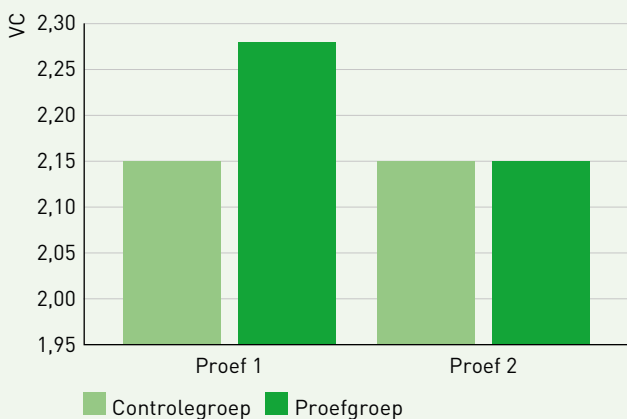
Vanuit supermarkten en concepten wordt de roep steeds luider om soja te verminderen in veevoeders. Sojabonen worden voor een groot gedeelte verbouwd in Zuid-Amerika. De grond die hiervoor wordt gebruikt is veelal voormalig regenwoud. Ook wordt er nog steeds regenwoud gekapt om meer grond beschikbaar te maken voor de teelt van soja.

Als AR hebben we onderzocht of de prestaties van vleesvarkens overeind blijven zonder het gebruik van sojabonen en/of sojaschroot. We hebben dat op twee manieren gedaan:

Proef 1: sojabonen en/of sojaschroot vervangen door alternatieve plantaardige eiwitten, zoals lupine, tuinbonen en erwten.

Proef 2: sojabonen en/of sojaschroot vervangen door verwerkt dierlijk eiwit. Daarnaast zijn in deze proef geen palmproducten* ingezet.

Grafiek 1: Voederconversie proefgroep ten opzichte van controlegroep.

Proef 1: meer vreten om dezelfde groei vast te houden

In beide proeven lukte het om de groei van de varkens ten opzichte van de controlegroep erin te houden. Zoals in grafiek 1 te zien is, lukte het bij proef 1 echter niet om de voederconversie scherp te houden. Varkens compenseerden door meer voer op te nemen om dezelfde groei vast te houden. De voederconversie werd daardoor slechter. Het voerverbruik en de voerkosten stegen.

Proef 2: hard groeien bij gelijkblijvende voederconversie

In proef 2 hebben de varkens laten zien dat ze net zo hard groeien (circa 950 gram) als op het controlevoer bij een gelijkblijvende voederconversie. Met de inzet van verwerkt dierlijk eiwit presteert het AR-vleesvarkensvoer net zo goed als onze standaard Maxima-reeks voor vleesvarkens.

Meerkosten beperkt

Doordat de prijs van alternatieven voor soja- en palmproducten hoger ligt, kunnen we niet voorkomen dat het voerpakket iets duurder is ten opzichte van de standaard. Maar door de scherpe en gelijkblijvende voederconversie, slagen we erin om de meerkosten beperkt te houden. Met een groeitraject van ruim 100 kg hebben we het over 2,5 cent/kg groei aan meerkosten.

* Voor palmproducten spelen dezelfde thema's als voor sojaproducten. Proef 2 is later opgestart dan proef 1 en heeft ingespeeld op verdergaande eisen. Daarom zijn in proef 2 geen palmproducten opgenomen.

Mijn veulen is afgespeend, wat nu?

GEMIDDELD WORDEN VEULENS VANAF EEN MAAND OF ZES GESPEEND EN ZULLEN ZE 'MOEDERS NEST' VERLATEN. VEEL VEULENS GAAN DAN NAAR DE OPFOK, MAAR HET KAN NATUURLIJK OOK DAT U ERVOOR KIEST OM HET VEULEN THUIS TE HOUDEN. HOE ZORGT U ER DAN VOOR DAT HET VEULEN UITEINDELIJK UITGROEIT TOT EEN GEZOND VOLWASSEN PAARD?

Als het goed is heeft het veulen in de afgelopen periode al kunnen wennen aan brokken, doordat hij veulenbrok heeft gehad. Het is echter nog te vroeg om over te stappen op een basisbrok. Het veulen is nog volop in ontwikkeling en heeft een zo goed mogelijke basis nodig voor een optimale groei en ontwikkeling van de botten, gewrichten en spieren.

Eiwit als onmisbare bouwsteen

In de eerste periode na het afspeenen, zo tussen de zes en twaalf maanden leeftijd, groeit een veulen nog vrij hard. Het opgroeiende paard heeft dan veel behoefte aan energie, eiwit, vitaminen en mineralen. Het is belangrijk om hier aandacht aan te besteden in het rantsoen. De juiste hoeveelheid eiwit in de voeding is essentieel. Eiwitten zijn de bouwstenen van het lichaam en een opgroeiend paard heeft dan ook een verhoogde behoefte aan deze eiwitten. Met name de essentiële aminozuren, zoals lysine en methionine zijn hierbij belangrijk.

De juiste verhouding

Daarnaast is het belangrijk dat de voeding de juiste verhouding calcium, fosfor en magnesium bevat. Dit is belangrijk voor de ontwikkeling van gezonde botten en spieren. Maar ook zink, koper en mangaan zijn belangrijke elementen die zorgen voor een goede botgroei

en ontwikkeling. Diverse soorten krachtvoer zijn speciaal ontwikkeld voor jonge opgroeiende paarden. Denk bijvoorbeeld aan Voermeesters Opfok of Masters Opfok.

Onbeperkt ruwvoer

Om aan de eiwitbehoefte te voldoen, mag een veulen onbeperkt ruwvoer tot zijn beschikking hebben. Let er wel op dat het ruwvoer van goede kwaliteit is. Is onbeperkt ruwvoer voor u niet mogelijk? Zorg dan voor minimaal 1,5 kg ruwvoer per 100 kg lichaamsgewicht per dag. Houd de conditie van het jonge paard goed in de gaten. Ziet u dat hij invalt? Zorg er dan voor dat hij meer ruwvoer ter beschikking krijgt.

Veulen in een groep

Groeit het veulen in een koppel op? Zorg er dan voor dat er meerdere voerplekken zijn. Zo kan ieder veulen in alle rust eten. Aandachtspunt hierbij is dat alle veulens voldoende ruwvoer en krachtvoer binnenkrijgen.

Benieuwd welke voeding het beste bij uw opgroeiende paard past?

Neem vrijblijvend contact op met Voermeesters via 0317-499595. Wij helpen u graag!

Nedcool: Fysium werkt goed bij appels én peren

Nedcool in Velddriel is een van de grootste koel- en bewaarhuizen in Nederland en een plek waar meerdere klanten van AR hun fruit opslaan. Wanneer zij kiezen voor een naogstbehandeling met Fysium, een product dat dankzij de stof 1-MCP het rijpingsproces stopt, dan voert AR Plant de behandeling ter plaatse uit.

We gingen een kijkje nemen op locatie en spraken oprichter Gian Piels over zijn bedrijf Nedcool en zijn ervaringen met Fysium.

CHAMPIGNONS

Zoals vaker het geval is bij goedlopende ondernemingen, was Gian Piels dertig jaar geleden niet van plan om een van 's lands grootste loonkoelers te worden. Sterker nog: hij was champignonkultuur in het fruit- en champignonbedrijf van zijn ouders en dat ging hem bijzonder goed af. Door de hoge opbrengsten was investeren zakelijk gezien een verstandige zet. Zijn keus viel op de vervanging van twee oude fruitkoelcellen. Om een lang verhaal kort te maken: een groot-schalige aanpak bleek relatief goedkoper en zo werd Nedcool geboren.

TEGENWIND DROEG BIJ AAN GROEI

“Vervolgens voltrok zich een ramp”, vertelt Gian. “De champignonmarkt stortte in waardoor mijn inkomsten kelderden en ik binnen twee jaar zelfs moest stoppen met de teelt. Ondertussen was Nedcool in volle aanbouw.” De pittige jaren die volgden liggen inmiddels ver achter hem, want Nedcool floreert. Gian wordt bijgestaan door zijn vrouw Marieke en drie vaste medewerkers. Het wegvallen van zijn basisinkomen uit de champignons dwong Gian destijds tot een uiterst efficiënt gebruik van zijn koelcapaciteit. Zo groeide Nedcool uit tot een gespecialiseerd en zeer divers bedrijf. Hun core business bestaat nog altijd uit het koelen van Hollands fruit, met peren als specialisatie. Hiervoor ontwikkelde Gian ook de ultrafijne vernevelaar ‘Coolfog’ die inmiddels wereldwijd aftrek vindt.

Daarnaast koelen en bewaren ze zo'n beetje alles wat je maar kunt bedenken, waaronder groentes, bomen en plantgoed, halffabrikaten en grondstoffen. De eigen capaciteit van Nedcool bedraagt op dit moment zo'n 17.000 ton.

TOEPASSING FYSIUM BIJ FRUIT

Bij zijn fruitteeltklanten ziet Gian Piels het gebruik van 1-MCP-middelen als naooogstbehandeling toenemen. Eerst alleen bij appels, maar sinds het gebruik bij peren vorig jaar werd toegestaan, is het ook daar in opkomst. Met het middel Fysium van AR heeft hij goede ervaringen. Samen met Gijsbert Hakkert van CAF heeft hij de praktijkintroductie op peer tot stand gebracht. Gian: "De belangstelling voor 1-MCP groeit, vooral vanwege het veranderende klimaat. Het afgelopen seizoen heeft het warme weer vooral de kwaliteit van de peren parten gespeeld. 1-MCP stopt het rijpingsproces waardoor de hardheid van de vrucht behouden wordt. Je zag bij peren duidelijk dat de onbehandelde partijen sneller achteruitgingen en de behandelde partijen in goede conditie bleven. Ook de verwerkers hadden afgelopen seizoen liever behandelde partijen omdat die langer goed bleven en beter sorteerbaar waren." Hij voegt daaraan toe dat er ook nog een markt is voor onbehandelde peren. "Bepaalde landen in Europa hebben liever een peer in het winkelschap die meer verzacht is."

ROT TEGENGAAN

Een positief neveneffect is dat Fysium bepaalde vormen van rot tegengaat, die anders tot wel 50% uitval kunnen veroorzaken. Volgens Gian Piels is een naooogst-

Gian Piels met zijn zonen Matthijs (links) en Floris.

behandeling zoals Fysium ook een duurzame keuze, omdat je het maar één keer tijdens de bewaring hoeft toe te passen in plaats van meerdere keren in de boomgaard. "Allesbepalend voor de effectiviteit is het toepassingsmoment; hierin zit hem ook de moeilijkheid. De toepassingsstrategie is zeer belangrijk. Adviseur Jeroen Grauss van AR komt voor hun klanten monsters nemen van het fruit. Deze monsters worden geanalyseerd door Gijsbert Hakkert van CAF. Aan de hand daarvan wordt beslist wanneer ze de Fysium-behandeling komen uitvoeren."

KIJKJE IN DE KEUKEN

We lopen een rondje over het bedrijf. Het 'zaterdagpersoneel' van Gian Piels en zijn vrouw is eveneens aanwezig: Matthijs (12) en Floris (8), twee van hun vier kinderen. Ze helpen graag een

handje mee. De jongens reiken me een Nedcool-jas aan voordat we de koude cellen tegemoet lopen. Overigens is niet alles bij Nedcool koud, bijzonder is namelijk dat ze bewaartemperaturen tot 40 graden kunnen aanbieden. Niet-koelere temperaturen kunnen bijvoorbeeld van pas komen bij exotische vruchten. Bedrijven van over de hele wereld weten Nedcool ook te vinden voor proefopstellingen om de werking van producten bij specifieke temperaturen te testen. Het levert soms de meest frappante klussen op, wat voor Gian Piels zijn werk extra leuk maakt. Heeft hij nog plannen voor de toekomst? "Lekker doorgaan!", zegt Gian Piels zonder nadenken. "Misschien nog wat verder uitbreiden. Daarbij houd ik natuurlijk rekening met eventuele opvolging door mijn kinderen. Maar dat is nu nog toekomstmuziek."

MEER EIGEWICHT IN DE SCHAAL

Komende maanden worden er weer veel jonge hennen opgezet. De eieren van veel van deze koppels worden verkocht op NOP-basis of per kilogram. Om een goed saldo te behalen is het in beide gevallen belangrijk om voldoende snel het gewenste eigewicht te behalen.

Met management en voeding kunt u sturen op het gewenste eigewicht. Hieronder leest u hoe u dit kunt doen.

MANAGEMENTFACTOREN

Lichaamsgewichten: Hennen die goed op gewicht zijn, realiseren over het algemeen eigewichten die op of boven de norm liggen. Het gaat niet alleen om het hengewicht bij de opzet, maar ook om de ontwikkeling van de hengewichten tot 35 weken. Tot die tijd is het belangrijk om de hengewichten te monitoren. Dit kan handmatig of met een weegschaal in de stal.

Lichtmanagement: Stem de lichtintensiteit voor jonge hennen af op de lichtintensiteit in de opfok. Zorg bij de opstart voor een duidelijk hogere lichtintensiteit in de legstal, zodat ze snel water en voer kunnen vinden. Let ook op het moment van in productie komen. Wanneer de hen vroeg in productie komt leidt dit tot rondere en lichtere eieren dan wanneer de hen een week later in productie komt. Voor goede eigewichten is het raadzaam om pas te gaan stimuleren met licht wanneer het juiste hengewicht bereikt is (1.500 gram bij bruine leghennen en 1.300 gram bij witte leghennen).

Voermanagement: Wanneer de jonge hennen in de legstal arriveren moet het aantal voerbeurten afgestemd worden op de te

verwachten voeropname. Richting het einde van de opfok nemen de hennen tussen de 60 en 70 gram voer op. Start hier ook mee (of met iets minder) in de legstal. Stem het aantal voerbeurten af op deze voeropname en niet op het aantal beurten van het oude koppel. Over het algemeen zal drie voerbeurten voldoende zijn. Zorg er vijf tot zeven dagen na de opzet voor dat de voerbak eenmaal per dag leeg is. Dit kunt u doen door de voerbeurten hierop te programmeren. Het kan dan ook verstandig zijn om een voerblok te maken. Zo zorgt u ervoor dat alle hennen voldoende voer krijgen. Wanneer een jonge

hen nog niet legt, is 75-85 gram voer voldoende om 80-100 gram te groeien. Meer voer is dan niet nodig en het houdt de hen gretig. Ze gaat pas meer eten als ze begint te leggen.

VOEDINGSFACTOREN

Het juiste samenspel tussen de darmen en de lever is cruciaal om de gewenste eigewichten te realiseren. De darmen moeten de aangeboden grondstoffen omzetten in opneembare nutriënten in het bloed. Daarna moeten deze nutriënten door een goede werking van de lever worden omgezet in bouwstenen voor het ei.

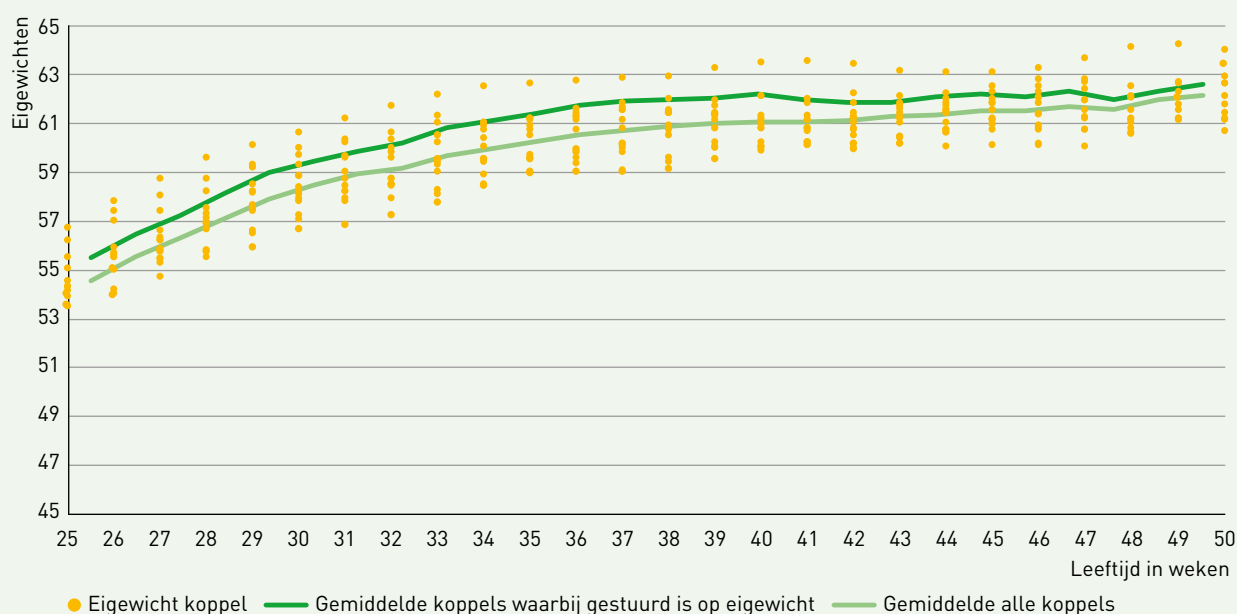
Goed verteerbare grondstoffen: Een van de principes van Zuiver Voer is het kiezen voor zuivere grondstoffen die goed verteerbaar zijn. Ook past AR dierlijke eiwitten toe, zoals PAP's en vismeel, die zorgen voor een goede darmgezondheid en een hogere voeropname. Dit in combinatie met voldoende vezels en een goede structuur van het voer geeft een goede darmgezondheid. Zo kan de kip de aangeboden grondstoffen optimaal verteren.

Goede energiebron: Energie kan aangeboden worden in lipogene (= vet) of glucogene stoffen (= zetmeel). Deze stoffen moeten in de lever omgezet worden in bouwstenen voor het ei. Het omzetten van lipogene stoffen gaat makkelijker dan het omzetten van glucogene stoffen. Te veel glucogene stoffen kunnen de levergezondheid verstoren. Lipogene stoffen zorgen ervoor dat de lever optimaal kan functioneren. In combinatie met specifieke toevoegingen die de lever ondersteunen wordt een optimale levergezondheid gerealiseerd.

Voldoende bouwstenen: Het is algemeen bekend welke aminozuren het eigewicht kunnen stimuleren. Alleen deze aminozuren toevoegen geeft echter maar een beperkte stijging van het eigewicht. Voor een sterke stijging van het eigewicht is het noodzakelijk om ruim voldoende van alle aminozuren aan te bieden en dus ook het ruw eiwit-gehalte te verhogen. Naast voldoende eiwit is ook voldoende linolzuur belangrijk.

Goede voeropname: De opname van voldoende bouwstoffen begint bij een goede voeropname. De Start 30-voeders van AR zijn hier speciaal voor ontwikkeld. Door snel een goede voeropname te realiseren, kan de hen de juiste hoeveelheden goed verteerbare bouwstenen opnemen. Zo kunt u een goed eigewicht realiseren dat voldoende doorgroeit naar het gewenste eigewicht. In grafiek 1 ziet u dat met de juiste management- en voedingsfactoren een goed eigewicht te realiseren is. Informeer bij uw pluimveespecialist naar een bedrijfsspecifieke aanpak.

Grafiek 1: Verdeling eigewichten in de opstart (wit).

AANDACHT VOOR VENTILATIE IN DE HERFST

In de herfst zijn er grote verschillen in weersomstandigheden. Wees in deze periode extra alert op het klimaat in de pluimveestal. De koude buitenlucht die de pluimveestal binnenstroomt brengt gezondheidsrisico's met zich mee voor de hennen. Met een goede afstelling van het klimaatsysteem en de ventilatie in de stal kunt u veel problemen voorkomen.

De koude buitenlucht kan tocht veroorzaken. Zeker in volièrestallen kunnen kippen hier last van hebben wanneer ze 's avonds boven in de stal op de zitstokken gaan zitten. Ze zitten dan dicht bij de luchtstroom en ervaren de koude buitenlucht al gauw als tocht. Stel de klimaatcomputer juist af zodat de koude lucht goed opwarmt voordat deze bij de kippen komt.

Staltemperatuur niet te laag

De minimumtemperatuur in de stal mag niet te laag zijn. Door de staltemperatuur voldoende hoog te zetten wordt er rustiger geventileerd en zijn de temperatuurschommelingen kleiner. Verder kan het zinvol zijn om via een nachtcorrectie de staltemperatuur in de avond/nacht te verhogen. De kippen zitten op dat moment stil en hebben die warmte nodig. Daarnaast stoten hennen in rust ook minder uit. Als de hennen 's ochtends wakker worden en gaan mesten en drinken ontstaat er vaak een hogere uitstoot. Houd dan de luchtkwaliteit goed in de gaten en zorg voor voldoende ventilatie.

Inlaatventielen afstellen

Om de koude luchtstromen te sturen zijn veel stallen voorzien van zomer- en winterkleppen. Controleer of de kleppen goed afgesteld staan. Door een goede afstelling stroomt de lucht langs

het plafond. Hierdoor warmt de koude buitenlucht op voordat deze bij de kippen terechtkomt. Een hulpmiddel hiervoor is een onderdrukregeling. Zorg in de herfst voor een iets hogere onderdruk. U kunt de luchtstroom controleren met een rookpatroon. Heeft u geen rookpatronen, dan kunt u in de avond ook tussen de kippen op het systeem gaan zitten om te voelen of u tocht ervaart. Wanneer er geen winter- en zomerkleppen in de stal aanwezig zijn, kan het verstandig zijn om enkele kleppen dicht te zetten. Omdat een kleiner oppervlak van het inlaatventiel gebruikt wordt, is het van belang dat dit goed schoon is zodat de lucht op de juiste manier en voldoende door kan stromen.

Geleidelijke temperatuurovergangen

Voor geleidelijke temperatuurovergangen moet de bandbreedte

van de klimaatcomputer ruim afgesteld zijn. Het advies is om een bandbreedte van 5 à 6 graden aan te houden. Daarbij moet de minimumventilatie juist afgesteld zijn voor een juiste temperatuur. Zorg er ook voor dat de lucht voldoende verversst wordt, zo moeten de $RV < 85\%$, $CO_2 < 3.500$ ppm en $NH_3 < 20$ ppm zijn (bron: Klimaatplatform Pluimveehouderij).

Advies of vragen?

Overleg met uw specialist of installateur of uw ventilatiesysteem goed afgesteld staat.

Tussentijdse resultaten praktijkonderzoek dierlijk eiwit

Momenteel loopt er een praktijkonderzoek vanuit de Regio Deal in samenwerking met Wageningen Livestock Research. Hierbij gaat het om de toepassing van dierlijk eiwit in pluimveevoer. De tussentijdse resultaten spreken voor zich.

Het onderzoek wordt uitgevoerd bij het Poultry Innovation Lab. Er wordt niet alleen gekeken naar de technische resultaten, ook de benutting van het dierlijk eiwit door de hennen wordt onderzocht.

PRAKTIJKONDERZOEK PROEFSTAL

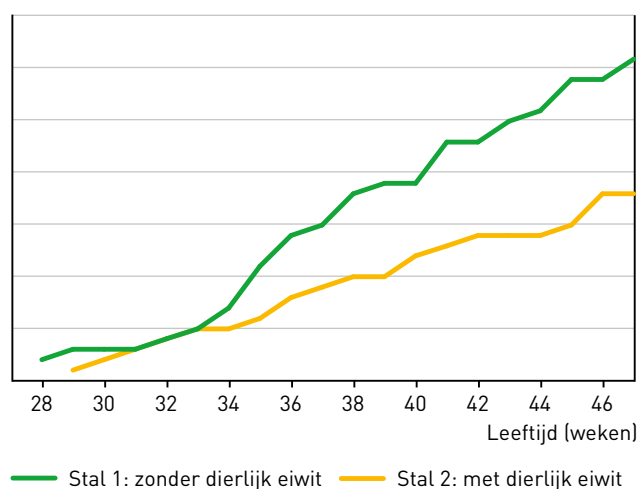
De kippen worden gehouden in twee identieke stallen met enkel een voerverschil: helemaal geen verwerkt dierlijk eiwit in de samenstelling (stal 1) of een hoog aandeel verwerkt dierlijk eiwit (stal 2). Het gaat hier om een proefstalopstelling waarbij de omstandigheden minder optimaal zijn dan in de praktijk.

TECHNISCHE RESULTATEN

Uit de resultaten die tot nu toe binnen zijn lijkt er geen verschil in productie te zijn tussen de twee koppels. De eigewichten liggen in stal 1 (zonder dierlijk eiwit) ongeveer een gram hoger dan in stal 2. De voeropname tot 48 weken is in stal 1 echter gemiddeld 6 gram hoger. Hierdoor is de voederconversie in stal 2 scherper. Het meest opvallende resultaat is het verschil in uitval. De cumulatieve uitval in stal 1 is bijna twee keer zo hoog als de cumulatieve uitval in stal 2 (zie grafiek 1). Dat verschil begon met een verschil in mestconsistentie. Dit kan worden ver-

Grafiek 1: Cumulatief uitvalspercentage voor stal 1 en 2 tot 48 weken leeftijd.

Bron: Praktijkonderzoek Regio Deal i.s.m. Wageningen Livestock Research.

klaard doordat de hennen die verwerkt dierlijk eiwit opnemen een verbeterde darmgezondheid hebben, waardoor er minder ondereind in het koppel komt. Dit werd bevestigd bij sectie. Bij de hennen uit stal 1 werd necrotische enteritis afkomstig van een Clostridium-besmetting aangetoond, terwijl dit niet werd gevonden bij stal 2. Dit verschil in darmgezondheid is ook duidelijk te zien aan het verenkleed. Verder zou de lagere uitval in stal 2 nog kunnen worden verklaard door minder pikkerij. Na het verbod op het diermeel rond het jaar 2000 werd verhoogde pikkerij waargenomen, wat vermoedelijk het gevolg was van een tekort aan vitamine B12. Dit is een vitamine die (vrijwel) alleen aanwezig is in dierlijke producten.

DE FEITEN SPREKEN VOOR ZICH

De kippen met dierlijk eiwit in het menu tonen een betere voederconversie en minder uitval. Onze klanten ervaren iedere dag de voordelen. Wilt u de kippen ook voorzien van optimale voeding? Neem dan contact op met een van onze specialisten.

PLEZIERIGER WERKEN MET LANGE STAARTEN

Antoine Leijser (links) en Marcel Schennink.

VARKENSHOUDER ANTOINE LEIJSER (52) PROBEERT GRAAG OF IETS OOK ANDERS KAN. ZO EXPERIMENTEERDE HIJ MET HET NIET MEER COUPEREN VAN BIGGENSTAARTEN. NU LEVERT HIJ JAARLIJKS 4.500 VLEESVARKENS AF MET LANGE STAARTEN.

In Angeren, tussen Arnhem en Nijmegen, heeft Antoine Leijser een gesloten bedrijf met 160 zeugen. De zeugen fokt hij met een rotatiekruising van Topigs 50 x Frans Landras x Zwitserse York. Als eindbeer gebruikt hij een Duroc (PIC 800). Sinds april 2021 neemt hij met Beter Leven één ster deel aan Varken op z'n Best. Dat is een ketenconcept voor varkensvlees met onder andere AR als ketenpartner. Antoine stopte toen vrijwillig met staarten couperen en zag dat als een uitdaging.

Rustig karakter

Onder andere genetica, gezondheid, stal- en hok-inrichting, klimaat, voer, afleidingsmateriaal en management bepalen het succes van lange staarten, aldus de varkenshouder. "Met zeugen die tomen werpen met meer biggen dan de zeug spenen heeft, krijg je vaak achterblijvers. Die worden als eerste in hun staart gebeten. Voor zowel de zeug als de beer is een rustig karakter van belang. Een Duroc eet langzamer

maar is ook rustiger. Daarom gebruik ik die als eindbeer." De afgelopen twaalf maanden werden per worp gemiddeld 14,2 levende biggen geboren en speende Leijser per zeug ruim 28 biggen.

Zeugjes bijten het meest

Bijna altijd bijten zeugjes beertjes, zelden andersom, weet Leijser. De moeilijkste fase om staartbijten te voorkomen is volgens hem twee tot drie weken na het spenen. Daarom controleert hij gespeende biggen twee keer daags. Om ze in beweging te krijgen strooit hij een handvol CCM op de vloer. "Als de biggen hun staart laten hangen weet je al dat er bijterij is of komt. Dan moet je er meteen bij zijn." Komt er toch bijterij voor dan geeft hij de biggen wat CCM in de brijbak. Een gebeten big blijft en geneest in het hok. Wondjes behandelt hij eventueel met wondspray. Blijft de staart vervormd dan gaat dat varken later naar een andere afnemer. Bij vleesvarkens komt staartbijten amper voor, aldus Leijser.

Grotere groep, minder overzicht

Gespeende biggen zitten met negen tot veertien in een hok. Ze hebben gemiddeld 0,4 vierkante meter vloer beschikbaar. Vleesvarkens zitten met twintig in een hok en hebben gemiddeld 0,9 vierkante meter vloer. Leijser heeft een voorkeur voor kleinere groepen maar Varken op z'n Best eist groepen van minimaal twintig vleesvarkens. Leijser: "Hoe groter de groep, hoe minder overzicht je hebt."

Plafondventilatie noodzaak

Alle stallen hebben plafondventilatie via houtvezel-cementplaten met daaroverheen een laag glaswol. Leijser noemt dat noodzaak voor lange staarten. "De ventilatie moet heel geleidelijk en homogeen zijn en er mag absoluut geen tocht zijn." Hij hanteert bij de vleesvarkens een relatief hoge minimumtemperatuur van 25°C maar boven de 30°C is het volgens hem extra oppassen. Nevelkoeling bij de luchtinlaat in de gevel moet hoge temperaturen drukken.

Hoogste economische winst

Als vergoeding voor het houden van varkens met lange staarten krijgt Leijser tien euro per afgeleverd varken. Vorig jaar kreeg hij die vergoeding voor ongeveer 4.500 dieren oftewel 98 procent van de afgeleverde vleesvarkens. Die realiseerden een gemiddelde daggroei van 982 gram uit 2,21 kilogram voer per kilogram groei. Antoine: "Ik ga niet voor de hoogste groei maar wel voor de hoogste economische winst."

Meerfasenvoeding

De varkenshouder zegt met luxe voeders het hoogste rendement te behalen. Met een computergestuurde droogvoerinstallatie en brijbakken past hij bij de gespeende biggen meerfasenvoeding toe met drie of vier voeders. Gespeende biggen krijgen onbeperkt

voer, vleesvarkens worden gevoerd volgens een groeimodel van AR.

Dierlijke grondstoffen

Van vier tot veertien dagen krijgen biggen hun eerste vaste voer: AR Mellow Go. Daarna krijgen ze tot acht dagen na spenen Speen Optima Sprint DM-meel. Dat bevat bloedplasma en pluimveemeel. Vervolgens schakelt Leijser in drie dagen over op Babybig Maxima. De laatste twee weken in de biggenstal tot twee weken in de vleesvarkensstal krijgen ze Start Maxima met een eigen samenstelling met vooral hoog eiwit. Daarna krijgen ze speciale voeders voor Varken op z'n Best. Deze bevatten dierlijk eiwit uit pluimveemeel, bloedmeel en dierlijk calcium. "AR is momenteel de enige Nederlandse voerproducent die dierlijke grondstoffen verwerkt", vertelt AR-voedingsexpert varkens Marcel Schennink. Hij komt al ruim 25 jaar op dit bedrijf. "Antoine is altijd op zoek naar nieuwe mogelijkheden en staat open voor verandering. Daarin vullen we elkaar goed aan." Volgens Leijser weet Schennink alles van voer maar ook veel van andere dingen die met varkens houden samenhangen. "Mijn succes met lange staarten heb ik deels ook aan Marcel te danken."

Piekbelaster

Hoewel het bedrijf van Leijser is aangemerkt als piekbelaster van de uiterwaarden van de Nederrijn is hij niet van plan te stoppen met zijn bedrijf. "Ik vind mijn werk leuk. Ik streef naar plezier in mijn werk maar het moet natuurlijk wel betaald worden. Ik mag graag proberen of dingen anders kunnen dan zoals iedereen het doet. Zo ben ik ook begonnen met lange staarten. Nu wil ik niet meer terug."

MEER MELK PER MELKROBOT REALISEREN

Een van de doelen bij robotmelken is het reduceren van de kosten per kg melk en het verhogen van het voersaldo per koe. Dat lukt het beste bij een grote hoeveelheid geproduceerde melk per melkrobot. Maar hoe bereikt u dat?

Krachtvoerkeuze

De krachtvoerkeuze is afhankelijk van het basisrantsoen. Kies voor smakelijke voeders met een hoge energiedichtheid. Denk hierbij aan de voeders uit onze Uniek- of Maximareeks. Door de hoge energiedichtheid hoeft er vaak minder van gevoerd te worden. Dit biedt meer plaats voor ruwvoer. Het streven is om maximaal 7 tot 7,5 kg krachtvoer in de robot te verstrekken. Of een krachtvoerstation noodzakelijk is, is afhankelijk van het energieniveau van het basisrantsoen.

Suboptimale voerinstellingen

Op de meeste robotbedrijven wordt er tot en met dag 80 of 100 in lactatie gewerkt met een vaste voertabel. Het is belangrijk om de krachtvoergift goed af te stemmen op de melkproductie. Na 80 of 100 dagen in lactatie wordt er overgeschakeld naar de melkvoertabel. Let erop dat deze tabel goed aansluit op de vaste voertabel. Anders komen de koeien in een negatieve spiraal terecht. De productie van de hoogproductieve dieren ziet u dan gelijk teruglopen. Dit constateerden we tijdens de robotanalyses die AR op verschillende bedrijven heeft uitgevoerd.

Zo ziet die negatieve spiraal eruit:

- aantal melkingen daalt
- melkproductie daalt
- minder behoefte aan energie en eiwit
- minder voeropname
- activiteit neemt af
- conditie neemt af
- aantal melkingen daalt nog verder
- et cetera.

Berekende voeropname wijkt af

Voor een gezonde veestapel en een hoge melkproductie zijn hoge voeropnames essentieel. Bij veel bedrijven zijn er grote verschillen tussen de berekende en de daadwerkelijke voeropname. Houd dit goed in de gaten door de mengnauwkeurigheid en de voeropname te controleren. In de praktijk wordt vaak matig bijgehouden wat de drogestofopname aan het voerhek is. Om hier meer inzicht in te krijgen kunt u het registratiesysteem van Topcon (TAP FEED) gebruiken. Voor de mengnauwkeurigheid is het raadzaam om regelmatig een TMR-audit uit te laten voeren. Als het voer niet goed gemengd is, besteden de koeien veel tijd aan selecteren. Zorg voor een juiste inzet van de voermengwagen voor een homogene mix: scherpe messen, een niet te volle lading en het juiste toerental.

Het belang van voeraanschuiven

Zeker bij robotmelken is een aanschuifstelsel een must. Gemiddeld nemen koeien 9 tot 14 maaltijden per dag op aan het voerhek

Persistente koeien geven veel melk!

(dit is 3 tot 5 uur per dag). Het aanschuiven van het voer is een stimulans om te gaan eten en de robot te bezoeken. Uit onderzoek (Amstrong et al. 2008) blijkt dat ieder half uur voeraanschuiven nog meer effect heeft op de voerefficiëntie dan ieder uur aanschuiven (zie tabel). Het mooiste is als 50 tot 60% van de koeien aan het voerhek staat als er net gevoerd is. Als dit meer is zal dit ten koste gaan van de robotbezoeken. Op deze manier worden pieken bij de robot voorkomen en zullen rang-lage dieren in de koppel makkelijker het voer kunnen opnemen. Verder mag de voergang nooit leeg zijn. Restvoer mag pas worden weggehaald als het verse voer ervoor gedraaid wordt. Wanneer u geen automatisch voersysteem heeft, kunt u het beste in de middag/avond voeren, zodat er in de nacht altijd voer beschikbaar is.

Tabel 1: Effect voeraanschuiven op de voerefficiëntie.

	2x per twee uur	4x per twee uur
DS-inname (kg/dag)	18,6	18,0
Melk (kg/dag)	27,6	29,4

Basiseisen voor meer melk per melkrobot:

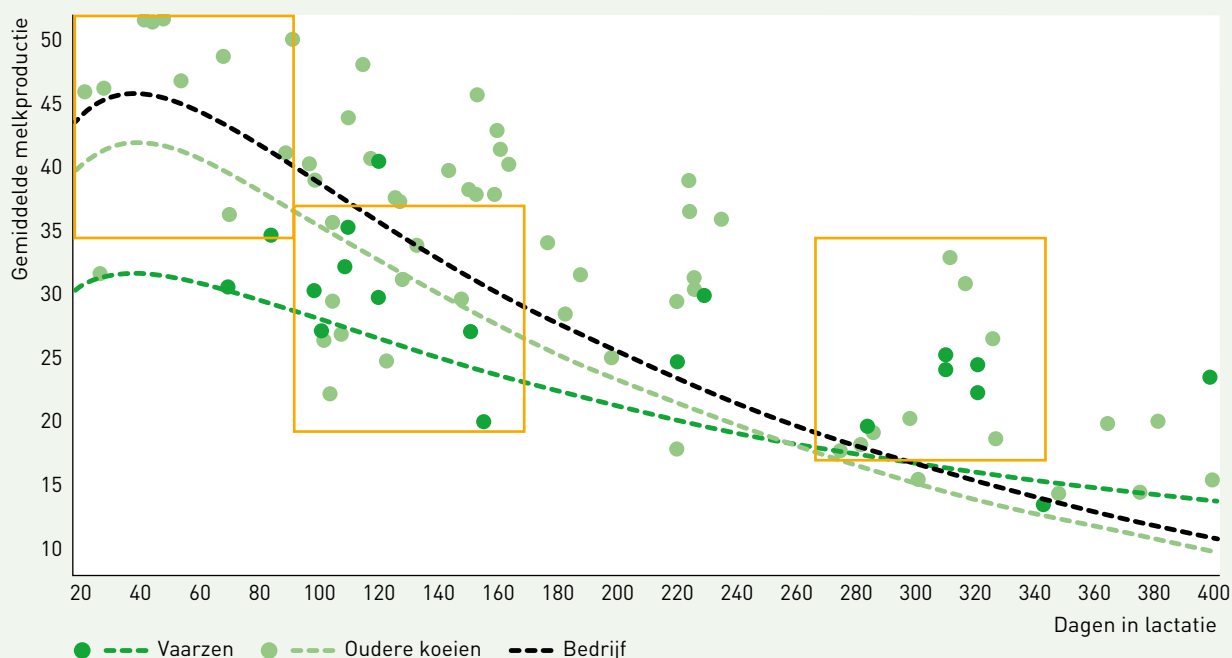
- Zorg voor een hoge drogestofopname in de droogstand
- Zorg voor een hoge piekproductie
- Zorg voor meer melk per melking (10-12 kg melk)
- Stem de krachtvoergift af op de melkproductie en het basisrantsoen (energie en eiwit)
- Gebruik krachtvoerstations bij meer dan 7,5 kg krachtvoer of verhoog het basisrantsoen
- Zorg voor een goede overgang van de vaste voertabel naar de melk-voertabel.

Voer een AR Robotanalyse uit

Het is raadzaam om regelmatig de AR Robotanalyse uit te laten voeren. Hierdoor kunnen problemen tijdig gesignaleerd en verholpen worden. Bovendien beperkt u zo onnodige kosten. AR voert de analyse uit op uw bedrijf en de resultaten worden weergegeven in tabellen en grafieken. Uiteraard worden ook het melkvee- en droogstandsrantsoen grondig bekeken.

Tekst: Jeroen van Veldhuizen

Grafiek 1: Voorbeeldsituatie slechte overgang naar melk-voertabel.

In de grafiek is duidelijk te zien dat de nieuwmelkte koeien pieken tot en met dag 80 in de lactatie. Na die 80 dagen neemt de melkproductie extreem hard af. Op dit bedrijf bleek dan ook dat de melk-voertabel niet goed aansloot op de vaste voertabel.

Aandacht voor de jongste kalveren

Het najaar is weer begonnen en dit brengt ieder jaar risico's met zich mee voor de longgezondheid van kalveren. De combinatie van een hoge luchtvochtigheid, grote verschillen tussen dag- en nachttemperaturen en een hoge concentratie ammoniak kunnen dit risico flink vergroten.

Tekst: Dirk Italiaander

Een beschadigde long als gevolg van een longontsteking kan in de praktijk ernstige gevolgen hebben voor de levensduur en het productiepotentieel van uw dieren.

Tips om het risico op longproblemen te verkleinen:

- Scheer iedere vier weken twee baantjes haar uit de ruggen van de kalveren. Dit mag al vanaf een leeftijd van zes weken.
- Gebruik vanaf dag één en vervolgens zo lang mogelijk een kalverbodywarmer. Laat deze ook om zitten als de kalveren van de eenlingboxen naar groepshuisvesting worden verplaatst.
- Wissel iedere week de slangen en spenen van de drinkautomaat. Zo kunt u kruisbesmetting van luchtwegaandoeningen tegengaan.
- Neem tijdens het reinigen van de speenemmers ook de ventielen en spenen mee.
- Zorg voor een droog ligbed om ammoniakproductie tegen te gaan.
- Een hoge groei draagt bij aan de weerstand; vandaar onze slogan Gezond hARd Groeien.
- Gebruik ondersteunende producten zoals Denkacare Vitalair (22482K5) en Napro Algavit (21456K25) voor de luchtwegen.

ACTIE KALVERMELK

Vanaf 16 oktober 2023 heeft AR weer een mooie kalvermelkactie. Bij een bestelling van 500 kg melkpoeder ontvangt u een **luxe kalverbodywarmer**. Bij een bestelling van 1.000 kg ontvangt u een **AR-overall**. De actie loopt tot en met 29 december 2023.

Onderstaande producten doen mee met de actie:

- Kalvermelk AR Compleet (21425K20)
- Kalvermelk AR Maxima (20871K20)
- Kalvermelk AR Uniek (20870K20)
- Sprayfo Delta (20847K20)
- Sprayfo Excellent (20848K20)
- Sprayfo Geel (20850K20)
- Sprayfo Gelb (20868K25)
- Sprayfo Vitesse (20867K20)
- Normi Kalvermelk ASS (23006K25)

NIEUWE STAL FAMILIE KLEIN HANEVELD

IN 2023 HEEFT DE FAMILIE KLEIN HANEVELD-MEULENBEEK UIT VIERAKKER EEN TWEDE LOCATIE GEKOCHT VOOR HET MELKVEE. EIND AUGUSTUS WAS HET ZOVER EN KONDEN ZE IN DE NIEUWE STAL GAAN MELKEN.

Op de putvloer en de putmuren na is de nieuwe stal volledig zelf gebouwd. Familie, vrienden en kennissen hebben allemaal meegeholpen aan de bouw van de stal. De stal is grotendeels opgebouwd met hergebruikte materialen en ook de robots zijn tweedehands. Een bijzondere prestatie! Eind augustus is de stal met twee Lelyrobots in gebruik genomen. Specialist rundvee Rob Horstink is de voerspecialist vanuit AR en adviseur Gert-Jan Vliem van AR Bedrijfsontwikkeling heeft geholpen met het verkrijgen van de benodigde vergunningen.

We willen Jarno, Esther, Erik en Tiny van harte feliciteren met de nieuwe stal en we wensen hen veel succes en werkplezier!

TOPKOEIEN

10.000 kg vet en eiwit

- **Jacoba 179**, Firma Hoogeveen, Wieringerwerf

100.000 kg melk

- **Gretha 242**, Mts. Van den Hengel, Achterveld
- **Anja 24**, A.J. Joosten, Bennekom
- **Becel 54**, Mts. J. en A. van Ginkel-Iglesias, Bennekom
- **Teunie 162**, Vof Verlaan-Oskam, Benschop
- **Rita 5**, Vof Van den Eijnden, Biddinghuizen
- **VVH Jenny 202**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Mascot Mellanie**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Toure Denise**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **Kolhorner Anna**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Kolhorner Danic**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Meerlandt Doortje 118**, J., H. en T. Teunissen, Biddinghuizen
- **Rafaëla 39**, Melkveebedrijf Krol Vof, Boekel
- **Bella 5079**, F., H. en M. Jansen, Braamt
- **Lyts Jouster Froukje**, L.H. en J.L. Havinga, Brittil
- **Mina 154**, H.J. Brouwer Vof, Broekhuizen
- **'t Hooge Hout Mona 211**, G. Sturkenboom, Buurmalsen
- **Sijke 116**, Mts. A.G. van Ingen en H. van Ingen-van Ginkel, De Glind
- **Ivette 209**, Melkveehouderij Reinders B.V., Drempt
- **Alida 59**, E.H.G. en E.W.M. Poodt, Etten
- **Marie 158**, E.H.G. en E.W.M. Poodt, Etten
- **Bebje 188**, Vof Pippel, Hellow
- **Kopie 227749999**, FA. Van Maaren-de Fockert, Herwijnen
- **De Steeg Frida**, H. van de Westeringh, Heteren
- **Trees 160**, Mts. G. en A.C. Groen-van de Wolfshaar, Hoogland
- **Hennie 7326**, Mts. A. en J. de Boer-Boverhof, Kallenkote
- **24**, J.A. van den Bosse, Kerkwerpe
- **Dora 110**, Mts. P.C.D. Bakker en J.H. Kraaij, Laren
- **Munnekeveen Marlies 20**, Vof De Bruin, Leermens
- **Jolie 39**, J. en A. van Ginkel, Leersum
- **Gerda 151**, A.H. van Roomen, Leusden
- **Erica 32**, Mts. M. en R. van de Brandhof-van de Lagemaat, Lunteren
- **Agatha 130**, Mts. Steenbeek, Lunteren
- **Marie 140**, Vof Nieuwe Voort, Lunteren
- **Karin 2667**, M.B.A.M. Heyms, Oirschot
- **Marie 61**, Vof Agro Hendriks, Overloon
- **Sannie 191**, E. van de Kamp, Putten
- **Truus 49**, Vof Schimmel, Renswoude
- **Breed 2897**, Mts. Verstegen, Rhenoy
- **Tjiske 249**, Melkveehouderij Van Wezel-Botermans, Rucphen
- **Delta Gadijsa**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Jeans Liesje 359**, Mts. J.G. en A.G. Sturkenboom, Schalkwijk
- **Vekis Davids 134**, Mts. J.G. en A.G. Sturkenboom, Schalkwijk
- **Jeans Setske 215**, Mts. J.G. en A.G. Sturkenboom, Schalkwijk
- **Nora 164**, J.G. Hooijer, Stoutenburg Noord
- **Alie 181**, J.G. Hooijer, Stoutenburg Noord
- **Dona 33**, Mts. Arends-Gaikhhorst, Vierakker
- **Truida 37**, S. Vels, Voorthuizen
- **Diana 223**, R.G.M. Veenes, Wehl
- **Fenna 310**, R.G.M. Veenes, Wehl
- **Bemma 763**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Atje 122**, Mts. G.S. Kalsbeek en K. Kalsbeek-Voitk, Zeewolde
- **Jeltje 83**, Mts. G.S. Kalsbeek en K. Kalsbeek-Voitk, Zeewolde
- **Nulder Dora 108**, Mts. E.F.A.M. en E.A.M. Potters-Huiden, Zeewolde
- **Slob Suze 83**, D. den Hartog, Zetten
- **Slob Lola 97**, D. den Hartog, Zetten
- **Jets Threat 22**, D. den Hartog, Zetten
- **Sarah 15**, P.B.A. Lueb, Zevenaer

Familie De Kruif is klaar voor de toekomst

Op 25 augustus jl. vond er een open dag plaats op het bedrijf van familie De Kruif uit Woudenberg. Hierbij was de vernieuwde ligboxenstal te bewonderen.

De ligboxenstal dateerde uit 1976 en was aan vernieuwing toe. Er is een geheel nieuwe bovenbouw gekomen. Ook zijn er zonnepanelen geplaatst. Daarnaast is de 2x6 visgraat-melkstal vervangen door twee DeLaval VMS V300-melkrobots. Verder is er een mestrobot gekomen, zijn er waterbedden

geplaatst en zijn de boxen vervangen. Kortom, er was genoeg te bekijken!

Familie De Kruif, van harte gefeliciteerd met de vernieuwde stal en veel succes en werkplezier gewenst!

VOORJAARSKUILEN 2023: LET OP HET MELKZUUR

De voorjaarskuilen vormen altijd een belangrijk deel van het rantsoen van melkkoeien. De kuilen van dit jaar laten een grote spreiding zien in voederwaarde met over het algemeen een mooi drogestofgehalte. Het melkzuur in de kuilen is een aandachtspunt.

'April doet wat hij wil' ging dit jaar zeker op. Het was een vrij koude maand met zowel zonnige als regenachtige dagen. Dit zien we terug in de kuiluitslagen. De 1^e snede-kuilen kenmerken zich door een grote spreiding in de suikergehaltes en een hoge verteerbaarheid van gemiddeld 80% (figuur 1). Hoewel suiker een goede energiebron is, kan het voor veel snelheid in het rantsoen zorgen, vooral in combinatie met het lagere ruwe celstof-gehalte (RC). Een hoog melkzuur- en suikergehalte bevordert de smakelijkheid van de kuil. Het optimale suikergehalte ligt voor een graskuil tussen de 80 en 160 gram per kilo droge stof.

Droge stof

Het gemiddelde drogestofgehalte van 44% is heel erg mooi (zie tabel 1). Het optimale niveau ligt tussen 30 en 45%. Kuilen met meer droge stof zijn gevoeliger voor broei. Het drogestof- en VEM-gehalte van de 2^e snede zijn vergelijkbaar met de 1^e snede. De RC is in de 2^e snede iets hoger dan in de 1^e snede, maar nog steeds laag. Hoewel het ruw eiwit in de graskuilen maar 144 is, zit er samen met het drogestofgehalte van 41% gemiddeld nog 72 WDVE in de kuilen.

Opvallend hoger melkzuur

Het melkzuurgehalte is duidelijk hoger dan vorig jaar (dit jaar 48, vorig jaar 38). Dit kan erop duiden dat er in meer kuilen een kuil-toevoegmiddel is toegepast. Let erop dat het melkzuurgehalte niet te hoog wordt. De hoeveelheid melkzuur in een kuil heeft impact op de voederwaarde en op de voeropname. Bij een hoog melkzuurgehalte is het raadzaam om suikers bij te voeren om de voeropname op peil te houden (ondanks het hoge suikergehalte van veel kuilen). Daarnaast bevatten de meeste kuilen weinig azijnzuur. Wanneer de structuurwaarde laag is en er minder azijnzuur gevormd wordt ten opzichte van propionzuur, zal het melkvetgehalte dalen. Bovendien zijn kuilen met een laag azijnzuurgehalte broeigevoelig.

Rustige overgang

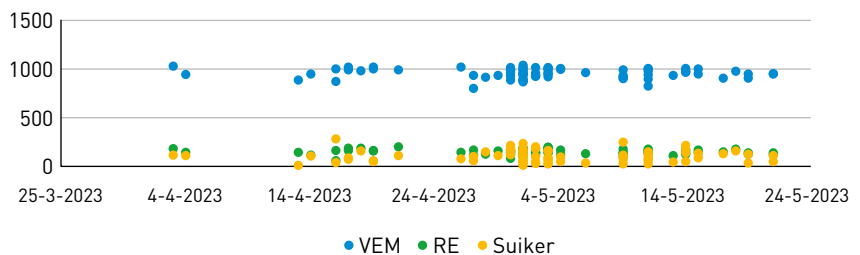
Bij kuilen met een hoog melkzuurgehalte is het raadzaam om de overgang van het oude naar het nieuwe rantsoen in een paar stappen te doen. De pens heeft een dag of drie nodig om zich aan te passen, zodat het melkzuur goed in propionzuur kan worden omgezet. Bij een snelle overgang naar de nieuwe kuil, bestaat het risico dat het melkzuur onvoldoende kan worden omgezet. Doordat melkzuur lastig door de penswand wordt opgenomen, kan er dan meer melkzuur in de darmen terechtkomen. Het is zeker aan te raden om deze rantsoenen aan te vullen met suiker of langzamer verteerbaar zetmeel. Dit verbetert de eiwitbenutting van de koe.

LEES VERDER OP PAGINA 30 →

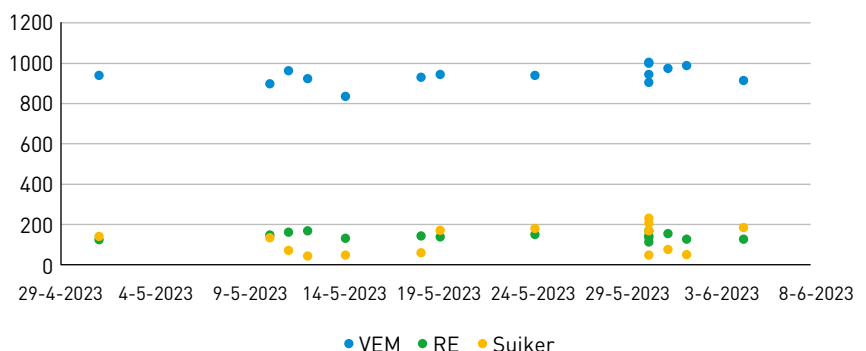
Tabel 1: Gemiddelde gehalten graskuilen en laagst en hoogst gemeten gehalten.

	Gemiddelde 1 ^e en 2 ^e snede	Graskuilen met lage VEM, laag eiwit en laag suiker	Graskuilen met hoge VEM, laag eiwit, hoog melkzuur	Graskuilen met hoge VEM, hoog eiwit en hoog suiker
Droge stof	44	42	34	43
VEM	954	868	996	1061
RE	144	120	120	185
WDVE	72	67	60	84
RC	259	306	306	189
VCOS	80	75	83	84
RAS	100	98	105	96
Suiker	113	54	95	159
NDF	457	545	408	377
ADF	263	335	244	202
ADL	17	24	12	15
Ruw vet	37	37	35	38
Melkzuur	48	52	67	37
Azijnzuur	12	4	13	11

Figuur 1: VEM, ruw eiwit en suikers ten opzichte van het moment van de 1^e snede.

Figuur 2: VEM, ruw eiwit en suikers gemeten ten opzichte van het moment van de 2^e snede.

Rundvee

→ VERVOLG VAN PAGINA 29

Aanvulling rantsoen

In tabel 2 is te zien welke aanvulling past bij de graskuilen. De kuilen zijn opgedeeld in drie categorieën. Per categorie zijn bijpassende voeders vermeld om gezond hARd melken mogelijk te maken.

Ook op zoek naar een passend rantsoen bij uw kuil?

Onze specialisten denken graag met u mee!

Tabel 2: Rantsoenaanvullingen voorjaarsgraskuilen 2023.

	Graskuilen met lage VEM, laag eiwit en laag suiker	Graskuilen met hoge VEM, laag eiwit, hoog melkzuur	Graskuilen met hoge VEM, hoog eiwit en hoog suiker
TEKORT AAN:	VEM, WDVE en Feb, ruw vet en suikers	WDVE en Feb, buffering, ruw vet, suikers en ruwe celstof (structuur)	Buffering, ruwe celstof (structuur) en ruw vet
AANVULLEN MET:			
Enkelvoudig	Geplette/gemalen tarwe Geplette/gemalen gerst Raapzaadschilfers Bestendige raap Sojaschroot Duitse bietenpulp Snoepsiroop	Maxammon grain gerst Sodagrain Geplette gerst Raapzaadschilfers Bestendige raap Sojaschroot Duitse bietenpulp Snoepsiroop	Maxammon grain gerst Sodagrain Geplette gerst Raapzaadschilfers Bestendige raap Raapzaadschroot
Mengvoer	Productiebrok Optibrok/Optimix Eiwit Speciaal Optibrok/Optimix Eiwit Best Mengbrok/Mengmix SR Best Powerstructuurmix	Structuurbrok 110/120 Optibrok/Optimix Eiwit Speciaal Optibrok/Optimix Eiwit Best Mengbrok/Mengmix SR Best Powerstructuurmix	Structuurbrok 110/120 Optibrok/Optimix Eiwit Speciaal Optibrok/Optimix Eiwit Best Mengbrok/Mengmix SR Best Powerstructuurmix
Bijproducten	Bierbostel Perspulp	Bierbostel Perspulp	Bierbostel Perspulp
Structuur		Gedroogde luzerne Koolzaadstro Spaans gehamerd stro	Gedroogde luzerne Koolzaadstro Spaans gehamerd stro
Mineralen/ toevoegingen	Vruchtbaarheid Vitaal Profat (bypass fat) Krijt	Vruchtbaarheid Vitaal Buffer AR Uniek Profat (bypass fat) Krijt Nutritek	Vruchtbaarheid Vitaal Buffer AR Uniek Profat (bypass fat) Krijt Nutritek

TRADITIES ZIJN ER NIET VOOR NIETS

In september was ik op uitnodiging van onze manager van Voermeesters te gast bij de generale repetities voor Prinsjesdag. De koninklijke stallen zijn in 1815 opgericht door Koning Willem I. De koetsen, de ruiters, het gala-harnachement en natuurlijk de paarden zorgen voor een prachtig vertoon van onze tradities.

Ik ben dol op tradities en ik ben ervan overtuigd dat tradities een grote rol spelen in het goed functioneren van onze samenleving.

Thuis hebben we ook tradities: hoe we Sinterklaas vieren, wat we doen tijdens de verjaardagen, hoe we de zomervakantie inluiden en hoe we deze weer afsluiten. Het zijn kostbare momenten die ons helpen om het goed te hebben met elkaar. Een deel van deze tradities hebben we meegenomen uit ons ouderlijk huis. Ik ben ervan overtuigd dat onze kinderen die tradities weer doorgeven. Ook zij zullen dan terugdenken aan hoe het vroeger thuis was. Zo geef je iets waardevols door.

Tradities hebben iets routinematigs en passen zich aan de omstandigheden aan. Een belangrijke routine binnen onze coöperatie is het opstellen van de budgetten voor het komende jaar. We kijken daarbij terug naar het jaar achter ons en proberen de toekomst zo nauwkeurig mogelijk te voorspellen. Dat begint voor een groot deel bij de ontwikkelingen op de bedrijven van onze leden. De keuzes die daar gemaakt worden, moeten

hun weg vinden in onze verwachtingen voor het komende jaar. Daarnaast nemen we mee wat er uit ons visie-en-strategietraject is gekomen. Dit wordt uitgewerkt in concrete plannen.

Er zijn echter ook factoren die moeilijk te voorspellen zijn, maar die wel een grote invloed kunnen hebben. Denk aan de Tweede Kamerverkiezingen, de oorlog in Oekraïne, de weersomstandigheden, de economische ontwikkelingen enzovoorts. Het is essentieel om hierin weerbaar te zijn en de juiste keuzes te maken. We weten namelijk dat de bedreigingen van vandaag de kansen zijn van morgen. Binnen AR hebben we veel kennis en ervaring en deze zullen we ten volle benutten om de juiste plannen te maken voor 2024 en daarna.

Samen met onze medewerkers en managers maken we een voorstel voor onze operationele plannen voor 2024. Het uitgangspunt daarbij is de continuïteit van uw onderneming. Hierbij moeten de prestaties op korte termijn helpen bij de prestaties op de lange termijn. Wellicht bent u zelf ook bezig met plannen voor de komende jaren. We wensen u daar veel succes bij!

Mark Ipema
Operationeel directeur

Broers bouwen stal voor 9.600 stuks biologische vleeskuikens

Geurt (links) en Tijs Achterstraat

In Bennekom houden Geurt en Tijs Achterstraat samen met hun ouders koeien en vleeskalveren. In 2021 kwam de boerderij naast hen te koop en hebben ze deze aangekocht. De bijbehorende stal biedt ruimte aan twee groepen van 4.800 biologische vleeskuikens. De uitloop is bijna 4 hectare.

Geurt en Tijs zijn de derde generatie boeren op deze plek. Opa had koeien, zeugen, vleesvarkens en wat kippen. In 1996 hebben de ouders van Geurt en Tijs de boerderij overgenomen. De varkens zijn er in 2002 uitgegaan en vervangen door kalveren. Sinds 2022 zijn de vleeskuikens erbij gekomen. Geurt en Tijs vormen samen met hun ouders Reyer en Rietje een maatschap. Hun twee andere broers werken ook regelmatig mee op de boerderij.

Uitbreiden

De broers dachten al langer aan uitbreiden. Enkele jaren geleden hebben ze gekeken bij de Polderhoenderhof van Bart Kok in Lelystad. Toen hadden de broers al interesse in vleeskuikens, maar op dat moment konden ze nog geen vergunning krijgen. Twee jaar geleden deed die mogelijkheid zich wel voor doordat de boerderij van de burens in de verkoop kwam. Inmiddels produceren ze biologische vleeskuikens die

ze afzetten bij de Polderhoen, een concept dat afspraken met meerdere pluimveebedrijven heeft om aan de vraag te kunnen voldoen.

Inrichting stal

“Het inrichten van de stal was best een gepuzzel. Biologische vleeskuikens zijn een kleine sector, iedereen doet het op zijn eigen manier. Geen bouwadviseur weet precies hoe het moet”, aldus Geurt en Tijs. “Uiteindelijk hebben we elders een bestaande stal gekocht en die hier opnieuw opgebouwd. De inrichting wilden we eerst ook tweedehands aanschaffen, maar we hebben toch voor nieuw gekozen. Hierdoor konden we de stal naar wens inrichten. We hadden eerst een vergunning aangevraagd voor buisverwarming. Maar de regels veranderden en de gasprijs was hoog. We zijn nu heel blij met de warmtewisselaar. De camera in de stal is ook fijn. Zo kan je naar de dieren kijken en op afstand bijstellen zonder ze te verstoren.”

Geen ervaring

Geurt en Tijs wisten vooraf eigenlijk niks van biologische vleeskuikens: “Alles hebben we geleerd door veel rond te kijken en het gewoon te doen.” Bij de opstart van de eerste koppels hebben ze veel gehad aan de hulp van pluimveespecialist Hans Ebbers. “Hij gaf niet alleen advies over voer, maar ook op het gebied van water, licht en temperatuur in de stal dacht hij met ons mee. We hebben samen veel door de stal gelopen om te leren. Als we een vraag hebben, kunnen we appen of bellen met Hans en krijgen we gelijk advies om verder te kunnen.” De kuikens doen het goed. De strooiselkwaliteit is prima en mooi droog.

Ze hebben weinig tot geen last van voetzoollaesies.

Rantsoen

In juli vorig jaar kregen ze de eerste biologische eendagskuikens. Het was toen nog zoeken hoe de kuikens in negen weken op gewicht zijn te krijgen. Er werd zowel naar het genenpakket als naar het voer gekeken om dit te verbeteren. Onder begeleiding van AR krijgen ze nu het optimale voer voor biologische eendagskuikens: een compleet biologisch krachtvoer. Ze starten op met kruimel, vanaf drie weken krijgen ze korrel. Vanwege de ophokplicht konden de kuikens tot nu toe nog niet naar buiten. Ter afleiding krijgen ze hooibaaltjes uit eigen natuurgebied.

Leuke afwisseling

Geurt en Tijs wilden graag een rendabele derde bedrijfstak en vonden deze in de vleeskuikens. Naast de financiële drijfveer vinden ze arbeidsplezier en leuk werk belangrijk. Tijs: “We leveren een mooi product af en er is waarde-

ring vanuit de consument.” Wat betreft saldo en hoeveelheid werk worden de verwachtingen dit jaar zeker waargemaakt. Doordat de kuikens traaggroeiend zijn, ligt er minder druk bij de boer. De kippen hebben veel ruimte waardoor de infectiedruk laag is en er weinig gedoe is. De komende tijd gaan ze verder optimaliseren en willen ze een aantal jaren stabiel produceren.

Vleeskuikens, gewoon doen

Geurt en Tijs zijn het erover eens: “Ook al weet je weinig van vleeskuikens, kijk of het bij je past en doe het dan gewoon. Tips krijg je van mensen die er wel verstand van hebben. Doordat je als biologisch vleeskuikenbedrijf nooit heel groot kan worden, blijft het een neventak, waardoor het risico beperkt is. Het geeft een leuke afwisseling en wat betreft arbeid is het goed te combineren. En biologisch is een mooie toekomstgerichte keuze toch?!”

GLB-landbouwsubsidies: aanvraagproces én regels wijzigen

Waarop dient u te letten bij de aanvraag van landbouwsubsidies? Voor velen is het belangrijk, maar ook complex. De adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling hebben enkele belangrijke aandachtspunten op een rij gezet.

Aanvragen voor 2023

In de periode van 1 maart tot en met 15 juni 2023 kon u zich via de Gecombineerde Opgave aanmelden voor de GLB-regelingen, zoals de basispremie en de eco-regeling. De definitieve GLB-aanvraag kunt u doen van **15 oktober 2023 tot en met 30 november 2023**. Eventuele wijzigingen in eco-activiteiten, grondgebruik, teelten of andere bedrijfswijzigingen moeten dan zijn bijgewerkt in de perceelsregistratie en/of Gecombineerde Opgave.

Aanmelden voor 2024

Aanvankelijk was het de bedoeling dat de aanmelding van 2024 al voor 30 november 2023 zou moeten plaatsvinden. Recent heeft RVO bekendgemaakt dat deze aanmelding toch tijdens de Gecombineerde Opgave van 2024 gedaan moet worden. Omdat enkele

regels wijzigen is het wel verstandig om dit najaar het bouwplan voor 2024 onder de loop te nemen.

Bouwplan 2024

Bij het opstellen van het bouwplan voor 2024 hebben we niet alleen te maken met het uitvoeren van bovengenoemde regelgeving. Er moet ook rekening gehouden worden met onder andere de minimale bodembedekking, bufferstroken, gewasrotatie en eventueel 4% niet-productief areaal. Het wordt dus steeds belangrijker om vooruit te kijken. Het is dan ook raadzaam om al vroeg in het najaar na te denken over het bouwplan van 2024.

Gewasrotatie bouwland

Bij de teelt van akkerbouwgewassen moet minimaal een derde van het bouwland een andere hoofdteelt

Tekst: Harold Vogels

VRIJSTELLING GEWASROTATIE (GLMC 7)

U heeft vrijstelling als:

- U meer dan 75% van al uw landbouwgrond gebruikt voor blijvend en/of tijdelijk grasland, kruidachtige voedergewassen of natte teelt.
- U meer dan 75% van al uw bouwland gebruikt voor grassen, kruidachtige voedergewassen, braak en of vlinderbloemigen.
- U biologische boer bent (met certificatie en niet in omschakeling).
- U meedoet met het ANLB en de voorwaarden voor gewasrotatie niet aansluiten.

Heeft u geen vrijstelling?

Dan gelden de volgende voorwaarden:

- U teelt op minimaal een derde van uw bouwland elk jaar een ander gewas als hoofdteelt (andere gewascode) óf u teelt een of meer volgteelten na de hoofdteelt (voorwaarden volgteelt worden later bekend).
- U teelt op uw percelen eens per vier jaar een ander gewas als hoofdteelt.
- Op zand- en lössgrond is het verplicht om eens per vier jaar een rustgewas als hoofdteelt te telen. Vanaf 2027 wordt dat eens per drie jaar.

(andere gewascode) hebben. Ook is het mogelijk om één of meer volgteelten na de hoofdteelt te hebben. De exacte mogelijkheden zijn bij het drukken van deze Uniek nog niet bekend. Deze regels gelden niet alleen voor akkerbouwers, maar ook bijvoorbeeld voor melkveehouders met meer dan 25%

maisteelt. Hierop zijn vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld voor graslandbedrijven en biologische landbouw. De vrijstellingsregels staan in het kader onder dit artikel.

Niet-productief bouwland

Om in aanmerking te komen voor landbouwsubsidies zullen

bedrijven vanaf 2024 een gedeelte van het bouwland niet-productief moeten laten. Er gelden enkele vrijstellingen waardoor zogenaamde graslandbedrijven hier niet aan hoeven te voldoen. Ook biologische bedrijven zijn vrijgesteld.

Quickscan eco-regeling

In dit artikel is het niet mogelijk om alle regels en uitzonderingen weer te geven. Daarvoor verwijzen we naar de regelgeving of uw adviseur. Met de AR Quickscan Eco-regeling van AR Bedrijfsontwikkeling kunt u het teeltplan en de eco-activiteiten goed op elkaar afstemmen. Als u in het najaar van 2023 de plannen maakt, dan kunt u er in het vroege voorjaar beter op inspelen.

Meer informatie

Vraag uw adviseur van AR Bedrijfsontwikkeling of mail naar info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl.

Adviseur bedrijfsontwikkeling Dik-Jaap Wentink.

VRIJSTELLING 4% NIET-PRODUCTIEF BOUWLAND (GLMC 8A)

U heeft vrijstelling als:

- U meer dan 75% van al uw landbouwgrond gebruikt voor blijvend en/of tijdelijk grasland, kruidachtige voedergewassen of natte teelt.
- U meer dan 75% van al uw bouwland gebruikt voor grassen, kruidachtige voedergewassen, braak en/of vlinderbloemigen.
- U biologische boer bent (met certificatie en niet in omschakeling) en maximaal 10 ha bouwland heeft.

Heeft u geen vrijstelling? Dan moet u een percentage van het bouwland (bouwland plus tijdelijk grasland) invullen op een van de volgende manieren:

- 4% invullen met landschapselementen, groene braak of bufferstroken grenzend aan eigen bouwland. Binnen deze 4% wel punten, geen waarde in de eco-regeling.
- 3% invullen met landschapselementen, groene braak of bufferstroken grenzend aan eigen bouwland. Aangevuld tot ten minste 7% aan niet-productieve eco-activiteiten. Binnen de eerste 3% wel punten, geen waarde in de eco-regeling.
- 3% invullen met landschapselementen, groene braak of bufferstroken grenzend aan eigen bouwland. Aangevuld tot ten minste 7% met stikstofbindende gewassen. Wel te beweiden/oogsten, geen chemische gewasbescherming. Binnen deze 7% wel punten, geen waarde in de eco-regeling.

**“ALS
CHAUFFEUR
HEB JE VEEL
VRIJHEID, DAT
VIND IK HET
MOOIE VAN DIT
WERK.”**

Bulkwagenchauffeur

Mario Fernandez Plaza

In een spiksplinternieuwe DAF-trekker spreken we bulkwagenchauffeur Mario Fernandez Plaza. De rit start om 14.00 uur in Wageningen waar de bulkwagen gevuld voor hem klaarstaat. Op weg naar een melkveehouder in Bennekom vertelt Mario enthousiast over zijn werk als bulkwagenchauffeur.

Oorspronkelijk komt Mario (57 jaar) uit een dorp bij Barcelona. Voor de liefde kwam hij in 1986 naar Nederland. “Inmiddels ben ik 100% ingeburgerd”, vertelt hij met een lach. Nu woont Mario in Nijmegen en werkt hij als bulkwagenchauffeur bij AR. “Hiervoor werkte ik bij een andere voerleverancier. Daar miste ik vooral structuur. Een collega vertrok destijds naar AR

en was heel enthousiast. Ik dacht, ik kijk het een jaartje aan, als hij dan nog zo enthousiast is ga ik solliciteren. Inmiddels werk ik hier alweer vier jaar. Ik ben erg blij met de overstap naar AR. Ik heb fijne collega’s, de sfeer is goed en het is duidelijk wat er van je verwacht wordt.”

Nieuwe DAF

Mario geniet tijdens zijn ritten: "Nederland is een prachtig land. In mijn vrije tijd rij ik graag op de motor en tijdens het werk maak ik het liefst wat langere ritten." Een week voor het interview mocht Mario een nieuwe DAF-trekker in gebruik nemen. "De vorige had er meer dan een miljoen kilometer op zitten. De nieuwe trekker is een DAF XF 430. Het is een hele vriendelijke en comfortabele auto voor de chauffeur, hij rijdt soepel, optrekken gaat goed, de cabine is ruim en het dashboard is makkelijk te bedienen. Verder zitten er milieuvriendelijke technieken in.

Bij sommige auto's mis je dan wat power. Maar dat valt met deze auto mee. Al met al ben ik er erg blij mee." Ook de eerste ervaringen met het brandstofverbruik van de nieuwe trekker zijn veelbelovend.

Vroege dienst, late dienst

Mario: "Deze auto deel ik met mijn maat André. Ik zeg wel eens: in het leven zijn er drie dingen die je niet kunt uitkiezen, je familie, je burens en je maat. En met deze maat heb ik echt mazzel. We kunnen het heel goed vinden met elkaar. Maar dat geldt ook voor mijn andere collega's, iedereen is vriendelijk en behulpzaam." De chauffeurs van AR rijden in twee diensten, een vroege van 5.30 tot 14.00 uur en een late dienst van 14.00 tot minimaal 22.30 uur en eigenlijk tot het werk van die dag klaar is. Over zijn voorkeur hoeft Mario niet lang na te denken: "Zeker weten de vroege dienst! Het is heerlijk om vroeg te beginnen. Het is dan nog rustig op de weg, je rijdt door een mooi landschap, soms zie je reeën of een vos die oversteekt én je bent vroeg klaar waardoor je 's middags echt iets aan je vrije tijd hebt."

Eigen baas

Voor al het stukje vrijheid dat je als bulkwagenchauffeur hebt vindt Mario fijn aan het werk. "Je bent toch een beetje eigen baas. Je hebt je vrachtwagen, je maat en je bestemming, maar hoe je het uiteindelijk doet bepaal je zelf. Voor mijn dienst begin ik met een bakje koffie." Lachend voegt hij daaraan toe: "De vrachtwagen rijdt op diesel, de chauffeur op koffie." Vervolgens kijkt Mario waar de rit naartoe gaat. "Als maten zorg je ervoor dat de bulkwagen geladen klaarstaat voor de eerste rit. Als ik

de auto instap stel ik de navigatie in en daarna ga ik op weg. Meestal doe ik twee ritten per dag. Daarna vul ik de bulkwagen weer voor André."

Bij de klant

Per adres krijgt Mario een of meerdere afleverdocumenten mee. "Naast de voersoorten en de silo's staan hierop ook de bijzonderheden van het adres, bijvoorbeeld hoe laat je ergens kan lossen of waar je op moet letten wanneer je het erf oprijdt." Bij het lossen komt de nodige techniek kijken. "Ik zet de compressor aan zodat de druk in het compartiment zich opbouwt. Zodra de druk hoog genoeg is sluit ik de slang aan en begint het lossen. Dan loop ik even om de auto heen om te checken of alles goed is. Door ervaring kun je horen wanneer het compartiment bijna leeg is en wanneer je dus naar het volgende compartiment kunt schakelen. Hierbij moet je er altijd op letten dat het compartiment 100% leeg is."

Plezier voorop

Mario geeft aan wat het belang is van plezier: "Het moet leuk zijn in het algemeen. Ik ben blij als het weekend is en op maandag heb ik weer zin om te werken. Voor jezelf is dat fijn, maar het heeft een positieve invloed op alles: je werk, je klant, je leidinggevende, je collega's, het materiaal." Het is duidelijk dat Mario veel plezier heeft in zijn werk. Zijn volgende rit is naar eigen zeggen een snoep-ritje: "Ik mag zo naar Meliskerke, in Zeeland. Heerlijke ritten vind ik dat."

DE STRIJD AAN MET KEVERS IN DE FRUITTEELT

De toename van de appelbloesemkever en perenknopkever is een serieuze bedreiging voor de fruitteelt. AR Plant en CAF leveren forse inspanningen om tot oplossingen te komen. Ondanks meerdere jaren van onderzoek, agenderen, lobbyen en het indienen van vrijstellingsaanvragen namens de sector is het nog niet gelukt om tot een doorbraak te komen.

De perenknopkever en de appelbloesemkever zijn de schadelijkste soorten in de fruitteelt. Zoals hun naam al doet vermoeden veroorzaken ze massaal verlies aan bloesems (door het aanprikken en uitvreten bij appel) of bloemknoppen (uitholling door de larfjes bij peer). Dit leidt tot tientallen procenten oogstreductie en een onregelmatige boomgaard.

Groene aanpak (nog) niet voldoende

Door ziekten en plagen aan te pakken via Integrated Crop Management (ICM) is de fruitteeltsector hard op weg naar een duurzame toekomst. Echter, in de volle breedte pakken het selectiever werken met gewasbescherming en het overgaan op vergroening en natuurlijke maatregelen nog niet goed uit. Kevers in het algemeen hebben wel natuurlijke vijanden, maar de voortplantingssnelheid van deze insecten is veel te groot om tegenwicht te bieden. Met

het wegvallen van steeds meer traditionele gewasbeschermingsmiddelen wordt het chemisch onderdrukken van de kever steeds lastiger, terwijl die sterke aanpak om de paar jaar toch noodzakelijk is. In 1949 werd hierover al geschreven (zie kader).

Acties

De Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO) is namens de sector verantwoordelijk voor het aanvragen van vrijstellingen (dat wil zeggen tijdelijk uitgezonderd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen) wanneer bedreigingen ontstaan en een perspectiefvolle reguliere oplossing op komst is. CAF coördineert namens FRUITVOORUIT.NL de input aan NFO. De volgende acties zijn ondernomen:

- Aangevraagde vrijstellingen zomer 2022 en 2023;
- Onderbouwing vanuit de praktijk en door de aanleg van proefvelden op Proeftuin Randwijk;

PERENKNOPKEVER DOOR DE JAREN

Kuene (1949) noemt schade door de perenknopkever voor Nederland van grote economische betekenis. In 1946 kwam de kever op 150 van de 151 onderzochte fruitteeltbedrijven voor en was gemiddeld 25% van alle knoppen aangetast. Op het zwaarst getroffen bedrijf was 98% van de knoppen aangetast. In de daaropvolgende jaren is, met de toename van het gebruik van breedwerkende middelen, het probleem van de perenknopkever verminderd. Daarna wordt in Nederland pas vanaf het eind van de jaren tachtig weer melding gemaakt van toenemend schadelijk optreden, gelijktijdig met de introductie van de geïntegreerde bestrijding.

- Werkbezoek van het Ctgb, het ministerie van LNV en de NVWA belegd op Proeftuin Randwijk in de zomer van 2023;
- Input en bijdrage geleverd aan de 'hoor-weder-hoor'-gesprekken rondom beoogde vrijstellingen. Hierbij waren diverse middelen en diverse momenten in het jaar de uitgangspunten voor de aanpak.

Ondanks alle inspanningen is er helaas nog geen structurele aanpak van kevers in de fruitteelt mogelijk. We blijven ons hiervoor inzetten.

Tekst: Aryan van Toorn

Ga voor jaarrond biodiversiteit in de boomgaard

In de boomgaard spelen nuttige insecten een belangrijke rol in het beheersen van plagen binnen de geïntegreerde bestrijding, ook wel Integrated Crop Management genoemd. De komende jaren zal de focus dan ook steeds meer komen te liggen op het sparen of uitzetten van die nuttige insecten.

Bodem als basis

De bodem is niet alleen het uitgangspunt voor een gezonde teelt, maar ook voor de biodiversiteit. Boomgaarden kennen onder de grond meer leven dan bovengronds. Een goede waterdoorlatendheid is essentieel voor een goed evenwicht. Daarnaast zijn de verhoudingen van de elementen kalium, calcium en magnesium cruciaal voor een gezonde bodem. Te veel stikstof geeft ongecontroleerde processen en meer aantasting door luizen en vlooien. Zoek daarom altijd naar het optimum voor de bodem.

Nuttige insecten

Als basis tegen fruitspint kunt u roofmijten (*Typhlodromus pyri*) uit oudere percelen uitzetten in plantbomen. Andere soorten roofmijten zijn te koop en worden getest. Hetzelfde geldt voor roofwantsen. Gevarieerde windsingels met diverse soorten bomen bieden ruimte aan allerlei natuurlijke vijanden. De bloeihoogte hiervan - de periode waarin er bruikbare bloeiende bloemen aanwezig zijn - helpt ook bestuivende insecten. Bloemenstroken en -randen (met bijvoorbeeld een Invito-mengsel dat speciaal is samengesteld om nuttige insecten aan te trekken) dragen bij aan Integrated Crop Management en het verbinden van biodiversiteit met landbouw. Wanneer bomen geplant worden is er nog geen natuurlijk evenwicht; probeer hier snel naartoe te werken.

Oorwormen als welkome helpers

Oorwormen zijn de belangrijkste predator van schadelijke insecten binnen de fruitteelt en nestelen op

de grens van grasbaan en zwartstrook. Deze huidvleugeligen zijn een orde van gevleugelde insecten. Er zijn ongeveer 1.800 soorten oorwormen beschreven. Echter, in vergelijking met andere ordes vormen oorwormen een relatief kleine groep met slechts één generatie per jaar. Ze consumeren diverse plaaginsecten zoals bloedluis, perenbladvlo, mijten, luizen en pissebedden. Oorwormen zijn hiermee welkome helpers. Ook hier geldt dat het uitzetten in bestaande percelen mogelijk is. Begin met het optimaliseren van uw bodem via de ontwatering via drainage en het aanbrengen van organische stof/mest. Oorwormen verplaatsen kan bijvoorbeeld met PredaSect-huisjes tussen percelen op het eigen bedrijf of in uitwisseling met een collega-fruitteeler.

Tekst: Aryan van Toorn

Bekalken: meer dan de pH in orde brengen

De bodem is essentieel voor de teelt van een gewas. Vaak wordt hier te makkelijk over gedacht en gaan we ervan uit dat het gewas met een goede bemesting wel groeit. Maar de bemesting is slechts een van de aspecten die van belang zijn.

De kwaliteit en gezondheid van de bodem bepalen rechtstreeks de kwaliteit, smaak en hoeveelheid van ons voedsel en daarmee ook de gezondheid. Aan de basis van een goede bodemgezondheid en een goede kwaliteit ligt de juiste zuurgraad of bodem-pH.

Zuurgraad

De zuurgraad van de bodem is medebepalend voor de bodemvruchtbaarheid en daarmee voor de opbrengst van de teelt. De pH kan variëren van 1 (wat wijst op een enorm zure bodem) tot 14 (wat een sterk basisch milieu genoemd wordt). Een pH van 7 is neutraal. De pH is afhankelijk van de bodemtextuur, het humusgehalte en ook

de teelt speelt een grote rol. Over het algemeen hebben zandgronden een lagere pH nodig voor een goede teelt dan leem- en kleigronden (zie tabel 1). Ook bij een laag humusgehalte is er een lagere pH nodig.

Jaarlijkse verzuring

Als je een perceel niet bekalkt zal de bodem automatisch zuurder worden. Dit heeft te maken met zowel natuurlijke als menselijke factoren. Planten nemen calcium en andere positief geladen ionen op uit de bodem en laten verzurende elementen achter. Ook water kan een verzurend effect hebben. Door neerslag spoelt kalk uit waardoor de pH van de bodem

daalt. Op cultuurland hebben ook meststoffen een (onderschat) verzurend effect. Dit effect hangt sterk af van het type meststof. Ureum heeft bijvoorbeeld een zuurbindende waarde van -46. Dit betekent dat er per 100 kg ureum een compensatie nodig is van omgerekend 80 à 90 kg kalk.

Belang van de zuurgraad

Bekalken zorgt niet alleen voor het verhogen van de pH. Kalk brengt de bodem weer tot leven. Micro-organismen en regenwormen worden veel actiever waardoor de vertering van het organisch materiaal sneller verloopt en de bodem luchtiger wordt. Bij stikstofbindende gewassen zoals

Tekst: Willine van Deuveren-Brouwer

luzerne en klaver is dit cruciaal voor een optimale werking van de Rhizobiumbacteriën. Verder heeft kalk effect op de bodemstructuur. Calcium zorgt in de bodem voor een mooie kruimelige structuur met voldoende klei-humuscomplexen. Die zijn van belang voor het vasthouden van vocht en voedingsstoffen en het voorkomen van snelle uitspoeling. Ook vergroot dit de draagkracht van de bodem waardoor hij beter bereikbaar is en minder snel zal dichtslaan.

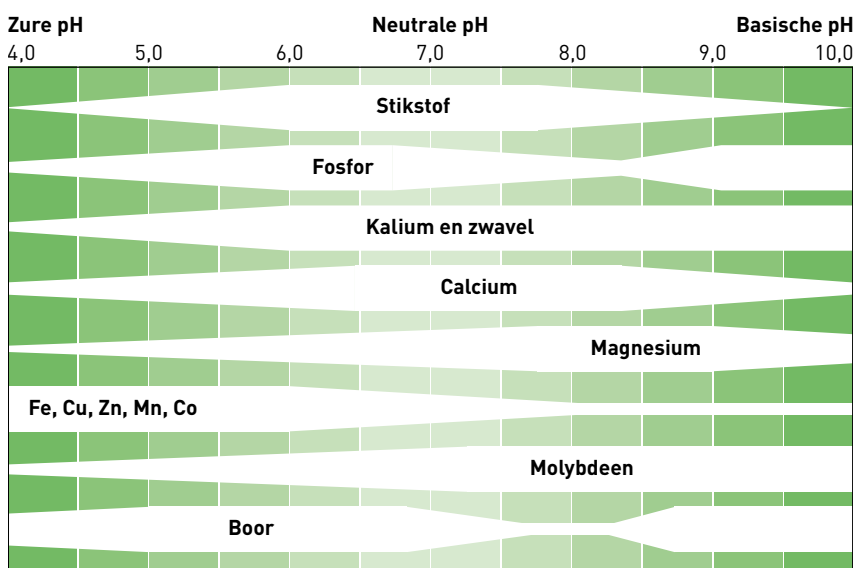
Kalkbemesting

Naast een bodemverbeteraar is calcium een voedingselement voor de planten. Het zorgt ervoor dat de celwanden steviger zijn waardoor de plant minder last heeft van droogte, legering en plagen. Verder vergroot een bekalking de opneembaarheid van andere voedingselementen. Bij een te lage pH daalt de opneembaarheid van stikstof, fosfor, kalium, magnesium en zwavel (zie figuur 1). Het risico op mangaan-, aluminium- en ijzervergiftiging neemt toe. Dit beperkt de wortelontwikkeling en jeugdgroei van de plant wat leidt tot opbrengstverliezen. Vooral voor zuurgevoelige teelten zoals mais kan dit gevolgen hebben. Bij een zuur milieu bindt ijzer zich aan fosfor tot ijzerfosfaat. Hierdoor is de fosfor niet meer opneembaar voor de maisplant waardoor deze paars verkleurt. Dit betekent dus niet dat er onvoldoende fosfaat in de bodem is. Een bekalking om de pH te verhogen kan daardoor bij planten zoals mais een fosforgebrek verhelpen.

Tabel 1: Koolstofgehalte en optimale pH per grondsoort.

Grondsoort	%C	Optimale pH-KCL	
		Zuurminnende teelt	Zuurgevoelige teelt
Zand	1,8-2,8	5,2	5,6
Zandleem	1,2-1,6	6,2	6,6
Leem	1,2-1,6	6,7	7,3
Polder/kleigrond	1,6-2,6	7,2	7,7

Figuur 1: Opneembaarheid elementen op de pH-schaal.

Toepassing

In principe kan een bekalking jaarrond uitgevoerd worden, maar een onderhoudsbekalking kan het beste in het najaar plaatsvinden. Zo heeft de kalk tijdens de winterperiode voldoende tijd om aan het werk te gaan in de bodem. Als de bodem een herstelbekalking nodig heeft kan dit het beste verspreid worden over twee giften: één in het najaar en één in het voorjaar. Bij een herstelbekalking zijn er vaak grote hoeveelheden kalk nodig. Toch is het niet aan te raden om de gewenste hoeveelheid (2.000 zbw (zuurbindende waarde) op akkerland en 1.500 zbw op weiland) in één keer te strooien. Dit kan een te sterke pH-stijging veroor-

zaken wat het bodemleven en de vervluchtiging van stikstof kan verstoren.

Werkingsnelheid

De snelheid waarmee de kalk in de bodem gaat werken hangt af van de kalksoort. Een fijne korrel werkt sneller dan een grove korrel omdat het contactoppervlak met de bodem groter is. Ook de hardheid van het moedergesteente speelt een rol. Hoe harder de rotsen waar de kalk uit komt, hoe lager de reactiesnelheid. Verder zijn de verdeling van de kalk in de bodem en de zuurgraad van de bodem bepalend voor de werkingsnelheid. Hoe zuurder de bodem, hoe sneller de kalk zal werken.

GRAANOOGST 2023: WISSELENDE RESULTATEN

Door het mooie droge weer kon de graanoogst al vroeg in het seizoen van start gaan. Hierop volgde een zeer natte periode van drie weken waarin de oogst stillag. Daarna werd de graanoogst weer opgepakt. Uiteindelijk hebben we dit jaar weer een mooi volume granen in mogen nemen.

Er zijn nieuwe leveranciers bijgekomen waardoor het totale volume ook weer is gegroeid. Alleen al tijdens de oogstperiode hebben we meer dan 16.000 ton granen ingenomen. De verwachting is dan ook dat we hoger uitkomen dan in het topjaar 2022. De hoeveelheden ingenomen triticale, haver en rogge worden nog steeds minder. Wel zijn we dit jaar weer begonnen met de inname van veldbonen.

Kwaliteit

Dit jaar hebben we op drie locaties granen ingenomen: in Doetinchem, Wageningen en bij Bram den Boesterd in Neerijnen. Tijdens de vroege oogst was de kwaliteit heel goed, maar ook na de regen was die beter dan verwacht. De eerste granen werden relatief nat aangeleverd en met name na de regen zagen we dat het hectolitergewicht enkele punten lager lag. De kleur was er toen ook volledig af, maar de tarwe was zeker niet muf. Gemiddeld kwamen we uit op 14,1% vocht, een hectolitergewicht van 72,9 en een vuilpercentage van 0,228. Helaas hebben we enkele vrachten moeten weigeren omdat het vochtpercentage daarvan boven de 18% lag. In totaal is er een kleine 100 hectare verloren gegaan door de nattigheid en door schot.

Appgroep

Dit jaar zijn we voor het eerst gestart met een appgroep voor de locaties Doetinchem en Wageningen. Hierdoor waren de lijnen kort en konden we de openingstijden voor inname aanpassen aan de behoefte. Dit was naar ieders tevredenheid.

Lange pool

De afgelopen jaren heeft de lange pool zijn waarde bewezen. Bijna 90% van de geleverde granen wordt hierin afgezet. Er is een groei te zien in voorverkoop via de termijnmarkt waarin leveranciers een gedeelte van de oogst kunnen vastleggen.

ZAAIGRANEN VOOR SEIZOEN 2024

Voor het graanseizoen van 2024 hebben we weer volop kwaliteitstarwezaad beschikbaar met goede hectolitergewichten.

Ons assortiment bevat onder andere de gekende topassen zoals KWS Extase, WPB Calgary en Cheignon. Ook hebben wij de nieuwkomers KWS Sabrum en Keitum voor u beschikbaar. Voor de liefhebber is er ook nog Talent beschikbaar. Vanwege de natte periode tijdens de oogst van 2023 zullen schotgevoeligheid en hectolitergewicht weer aandachtspunten zijn tijdens het kiezen van de rassen.

UITSLAGEN TARWEDEMO RANDWIJK

Afgelopen jaar lag ons tarwedemoveld bij Vroegop in Randwijk. Tijdens de akkerbouwdemo op 27 juni stond het veld er prachtig en gezond bij.

Vanwege een relatief late zaai had het perceel minder last van vergelingsziekte. Met gemiddeld 9.904 ton tarwe per hectare mogen we over de opbrengst van de proefvelden zeer tevreden zijn. Het vochtpercentage was gemiddeld 12,1% en het hectolitergewicht 70,15. In de tabel zijn de resultaten van de rassen te zien. De rassen uit ons voorkeurspakket zijn dikgedrukt.

Tabel 1: Uitslagen tarwedemo Randwijk.

	Ras	Ton/ha	Percentage ton/ha	Hectolitergewicht
1	Extase	9.737	100	69,49
2	KWS Erumtum	9.533	98	72,03
3	Spearhead	9.400	100	63,98
4	Chevignon	8.910	91	72,46
5	Reform	10.047	98	76,27
6	LG Skyscraper	9.343	97	69,07
7	Bairstow	10.217	107	67,37
8	Shamal	9.927	101	71,61
9	Champion	10.440	108	68,64
10	Cubitus	10.103	102	73,73
11	Calgary	10.060	103	71,19
12	Talent	*	*	*
13	Gambit	10.237	104	71,19
14	Dawsum	10.387	107	68,22
15	Sabrum	10.413	109	66,10
16	Keitum	9.707	100	69,49
17	Allison	10.010	102	71,61

* Bij Talent is de opbrengstbepaling mislukt.

Weer u tegen slakken

Verder zien we dat de slakkenschade de afgelopen jaren toeneemt. Om slakkenschade te voorkomen is het verstandig om voorzorgsmaatregelen te nemen. Op zware grond kan een fijn zaaibed helpen om de slakken te beheersen. Ook heeft vruchtwisseling invloed op de hoeveelheid slakken. Wanneer er kans is op slakkenschade raden we verder aan om uit voorzorg slakkenkorrels te gebruiken. Bijmenging in de zaaibak is goed mogelijk.

Luizendruk monitoren

Afhankelijk van de temperatuur aan het einde van het jaar is het van belang om de luizendruk op uw perceel te monitoren en indien nodig een bestrijding uit te voeren. Afgelopen jaar hebben we gezien dat de vroeg gezaaide percelen een hoge luizendruk hadden, waardoor we in het seizoen het vergelingsvirus zagen verschijnen. Dat kost opbrengst.

Teelt veldbonen biedt kansen

Afgelopen zomer hebben we voor het eerst naast granen ook een aanzienlijke hoeveelheid veldbonen ingenomen. AR heeft deze regionaal geteelde veldbonen in het voer verwerkt. De teelt van veldbonen biedt kansen binnen het nieuwe GLB. Veldbonen zijn eiwitrijk en binden stikstof uit de lucht.

Veldbonen kunnen een deel van de soja vervangen. Het verwerken van regionaal geteelde veldbonen helpt bij het sluiten van eiwit- en mineralenkringlopen.

Waardevolle krachtvoervervanger

Veldbonen zijn door het hoge eiwit- en zetmeelgehalte een waardevolle aanvulling in het rantsoen van rund-vee. Veldbonen kunnen ook ingezet worden bij varkens en kippen, maar door de tannines zijn ze minder goed verteerbaar door eenmagigen. Hierdoor is bij deze diersoorten de inzet ervan wat beperkter dan in het voer voor herkauwers.

Zomer- of winterveldbonen telen?

Het zaaien van een winterveldbonenras biedt voordelen. Doordat de bonen direct na de winter al beginnen met uitstoelen hebben winterveldbonen

een hogere opbrengstpotentie (1.000-1.500 kg meer per hectare dan zomerveldbonen). Door de betere uitstoeling is er minder zaaizaad nodig. De vroegere oogst van winterveldbonen biedt ruime mogelijkheden voor een geslaagd volggewas. Een nadeel van winterveldbonen is het grotere risico op uitvriezen.

De teelt van veldbonen

Veldbonenteelt is een specifieke teelt die de nodige aandacht vraagt. De teelt vindt bij voorkeur plaats op goed vochthoudende gronden, met een goede structuur en ontwatering en een voldoende hoge pH. Winterveldbonen worden gezaaid in oktober-november, op 6-8 cm diepte met 140-150 kg zaaizaad per hectare. Veldbonen binden stikstof uit de lucht en vragen alleen een P- en K-bemesting. Bij een voldoende hoge Pw-waarde is een fosfaatgift van 60-80 kg nodig. De kaligift is circa 150-180 kg kali, afhankelijk van het K-getal. Op kleigrond is een pH van 6 en op zand- en dalgrond een pH van 5,4 aanbevolen. Zomerveldbonen worden van half februari tot half april gezaaid, op 5-7 cm diepte met 200 kg zaaizaad per hectare.

Oogst en bewaring van veldbonen

Winterveldbonen kunnen begin/half augustus worden geoogst; bij zomerveldbonen is de oogst medio september. De bonen kunnen vochtig (25-40% vocht) of droog (15% vocht) worden gedorst. Droge veldbonen zijn losgestort te bewaren. Het is ook mogelijk om de bonen direct na de oogst te malen met een hamermolen en het gemalen product in te kuilen in een sleuvsilo. De kans op broei, schimmelvorming en smaakverlies is zo minimaal.

Vervoeding van veldbonen

Diverse veehouders in Nederland hebben ervaring met veldbonen in het rantsoen. De bonen zijn gemiddeld goed voor 1010 tot 1020 VEM, 90 DVE, 130 OEB, 250-270 RE en 400 zetmeel. Door de bonen apart op te slaan kunnen ze naar behoefte worden bijgemengd in het rantsoen. De voederwaarde van de veldbonen kan opgewaardeerd worden door ze bestendig te maken.

Tekst: Willine van Deuveren-Brouwer

VOORDELEN VAN VELDBONEN

- Hoogwaardige eiwit- en zetmeelbron, melkeiwit-verhogend en zeer gezond
- Duurzame vervanger voor geïmporteerde soja
- Telt mee voor vergroening als 3^e gewas in de gewasdiversificatie in het GLB
- Ideaal als voorvrucht/tussengewas voor snijmais, grasland en akkerbouwgewassen: laat een mooie structuur na, levert stikstof na en is vroeg van het land
- Door stikstofbinding komt er extra N-ruimte in het bouwplan
- 5-8 ton bonen per hectare levert een mooi saldo.

FRUITTELER VAN DOORN: FYSIUM STANDAARD BIJ APPELS

Willem van Doorn is fruitteiler in Neerijnen en sinds jaar en dag klant bij AR. Hij gebruikt het product Fysium voor de naogstbehandeling van zijn appels. We waren benieuwd naar de reden van zijn keuze en zijn ervaringen met Fysium.

Willem van Doorn nam het fruitteeltbedrijf destijds over van zijn vader en runt het samen met zijn vrouw. Op een oppervlak van 8 hectare telen ze hoofdzakelijk appels, waarvan Elstar als hoofdras en Jonagold Red Prince op de tweede plek. Ze hebben een eigen koeling en sortering en een prima draaiende huisverkoop via een fruitautomaat.

Late en natte start

Zijn appels hadden net als de rest van Nederland een late en natte start dit jaar. "Jonagold gaat waarschijnlijk een normale oogst geven maar de Elstars zijn kleiner dit jaar. Ze kunnen deze laatste veertien dagen voor de pluk nog wel een spurt maken maar ik verwacht niet dat ze de achterstand inhalen."

Werkwijze Fysium

Willem van Doorn paste al een tijdje de naogstbehandeling met 1-MCP toe. Vanwege de relatie met

zijn leverancier AR is hij overgestapt op Fysium. "Voor de appels gebruik ik het altijd. Bij Jonagold moet het direct na de oogst, bij Elstar kun je het gedurende het hele bewaarstadium gebruiken. Vooral bij een late pluk is de naogstbehandeling belangrijk, die appels zijn al ver gerijpt. De retail vraagt ook om behandelde appels omdat ze langer hard blijven."

Koelcel dichthouden

Een voordeel van Fysium vindt hij dat de koelcel niet open hoeft. "AR past het product van buitenaf toe via een kleine pomp. Op basis van het aantal kuub berekenen ze precies wat er nodig is. In Waardenburg maken ze een capsule klaar. Deze wordt vervolgens in een aantal uren tijd de cel in gepompt. Het 1-MCP trekt in de poriën van de appels waardoor het rijpingsproces stopt. Mijn ervaringen met Fysium zijn alleen maar positief."

Het beste rendement voor uw bedrijf met het AR Toprassen-pakket!

OM HET BESTE RENDEMENT VOOR ONZE KLANTEN TE REALISEREN EN HET OPTIMALE RESULTAAT TE BEHALEN, STELLEN ONZE RUWVOERSPECIALISTEN JAARLIJKS EEN TOPRASSENPAKKET MAISZAAD SAMEN.

Dit gebeurt op basis van de rassenlijstcijfers in Nederland, België en Duitsland. Ook vergelijken we jaarlijks velen tientallen kuituitslagen en volgen we natuurlijk de verschillende demo's in het werkgebied van AR. Op basis van al deze bevindingen stellen we het pakket samen met de best passende rassen die kwalitatief sterk zijn qua voederwaarde en landbouwkundige eigenschappen.

Actie maiszaad

Ook dit jaar kunt u profiteren van onze maisactie. Wanneer u voor 1 december 2023 mais uit ons AR Toprassenpakket bestelt krijgt u € 5,00 extra korting. Deze korting komt boven op onze gebruikelijke korting van € 2,00 op ons AR Toprassenpakket. Per hectare betekent dit in totaal € 14,00 korting buiten de bestelstaffel om. Grijp daarom uw kans, bestel snel en wees verzekerd van een topmaisras!

Zaaiadontsmettingen

Het AR Toprassen-pakket is beschikbaar in standaardontsmetting, vogelvraatontsmetting (Korit) of met Force zaaiaadontsmetting. Ook is het sinds vorig jaar mogelijk om bij het zaaien het granulaat Karate 0,4% GR toe te voegen. Dit middel heeft een werking op ritsnaalden bij toepassing in de rij.

Advies

Wilt u ondersteuning bij het maken van uw keuze? Onze ruwvoerspecialisten adviseren u graag over rassen, zaaiaadontsmetting en bemesting.

AR Toprassen 2024

Het AR Toprassen-pakket voor 2024 is nog niet helemaal volledig maar de volgende rassen zitten er in ieder geval in:

- Amarola (KWS), FAO 200
- P8057 (Pioneer), FAO 210
- LG Emeleen (Limagrain), FAO 210
- SY Nomad (Syngenta), FAO 220
- P8255 (Pioneer), FAO 230

Uitslag zomerpuzzel

Er is in de zomer weer druk gepuzzeld. De oplossing was: **'Houd het hoofd koel en geniet van de zomer'**. Hopelijk geldt deze oplossing ook voor u. Uit alle inzendingen hebben we een winnaar getrokken. Dit is geworden: **Heimen van Diest uit Biddinghuizen**.

VAN HARTE GEFELICITEERD! De prijs komt snel naar u toe!

Herfstkleurplaat

Het is herfst en daar hoort natuurlijk onze herfstkleurplaat bij! Wil je kans maken op een leuke prijs? Stuur de kleurplaat dan op naar Redactie Uniek, Antwoordnummer 377, 6700 WB Wageningen (postzegel is niet nodig). Veel kleurplezier!

Naam: Adres: Postcode: Woonplaats: Leeftijd:

AR JONGERENEVENEMENT

Toekomstbestendig boeren

6 december 2023, Arnhem
argroep.nl/evenement

Hoofdkantoor

Rijnhaven 14, Wageningen
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0317-499599
info@argroep.nl
www.argroep.nl

AR Voer

T 0317-499510
voer@argroep.nl

AR Plant

Zandweistraat 20, Waardenburg
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0418-655944
plant@argroep.nl

AR Biologisch

T 0317-499575
biologisch@argroep.nl

AR Bedrijfsontwikkeling

T 0317-499599
info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

AR Coproducten

T 0316-293966 / 06-10546974
info@ar-coproducten.nl
www.ar-coproducten.nl

Voermeesters

T 0317-499595
info@voermeesters.nl
www.voermeesters.nl

CAF

T 0418-655927
info@caf.nl
www.caf.nl

Rijnzate

T 0317-499542
info@rijnzate.nl
www.rijnzate.nl

Welkoopwinkels van AR:

- Barneveld
- Didam
- Elst
- Geldermalsen
- Putten
- Veenendaal
- Wijk bij Duurstede
- Woudenberg
- Wageningen
- Zaltbommel

AR realiseert